Nummer 27 Donderdag 3 Juli 1930 30ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING
„OOST EN WEST"

Het „Oost en West"-Congres te Bergen op Zoom.

De schoone dagen van 28 en 29 Juni zijn voorbij! Gebleven is de heugenis aan het Congres als aan een hoogtepunt van ons Vereenigingsleven in dit jaar. Uitnemend geslaagd, ook door de onmisbare bijkomstigheid van zeldzaam mooi zomerweer, is de tweedaagsche Congrestijd verstreken in die opgewekte stemming, welke deze en dergelijke bijeenkomsten aan gene zijde van den Moerdijk, van ouds pleegt te kenmerken. En wanneer hier dan een vluchtig overzicht volgt, omdat het, ja, op deze plaats niet mag ontbreken, dan begrijpen onze lezers aanstonds, dat dit toch de eenige reden niet kan zijn, maar begrijpen zij evenzeer dat, in aanmerking genomen het hier te voren reeds gepubliceerde, aan uitvoerigheid geen voet gegeven kan worden.

Waar al zou 'n nabetrachting, hoe beknopt overigens, op haar plaats zijn zoo niet hier in het eigen Orgaan? Intusschen, het Koloniaal Weekblad kan op staanden voet niet omgezet worden in een Koloniaal dagblad — moge het daartoe komen — en de groote en kleine bladen hebben de bekoorlijkheden van het Congres bereids vermeld, zoodat, waar herhaling in deze schaadt, een beknopt samenvattend overzicht mag en ook behoort geleverd te worden.

Vermeden zal daarbij worden de oogen onzer medeleden in Bergen op Zoom, vooral die der bestuursleden aldaar, te vermoeien met een — hoezeer verdiende — hoogdravende lofrede waar hunne ooren nog een beetje natuiten, niettemin dient bij het verwerken der finale een huldetoon te worden; aangeheven als vertolking van het algemeen gevoelen der congressisten omtrent de hartelijkheid betoond door de Bergen op Zoomsche ingezetenen, omtrent de gulle gastvrije ontvangst van eenigen hunner in 't bijzonder, de voortreffelijke voorbereiding, regeling en het verloop van het zoo aangenaam afwisselend feestprogramma. Ziehier een herhaling welke geen rechtvaardiging behoeft.

Een verslag over het zakelijke gedeelte — de Algemeene Vergadering — verschijnt eerlang in dit blad. Aan wat daaraan voorafging, wat daarna volgde een enkel woord.

Indien men het beeld zou willen aanvaarden om 't geheele, aan variatie zoo rijke Congres te vergelijken met 'n kleurrijk tapijt, de vergadering daarin met 't rondo, dan wordt nog even de aandacht gevraagd voor den weidschen „Zoom" van dat kleed. Dan gaat de gedachte allereerst uit naar de plaatselijke pers, naar de „Avondster", welker redactie op den morgen van aankomst de gewaardeerde attentie had, om aan ieder lid een editie der Courant uit te reiken: „Bergen op Zoom in Oost en West", waarin deze artikelen verlucht met foto's en met bijvoeging van een schets van het oude, vermaarde stadhuis: Bergen op Zoom in O. & W. — Mr. Pieter Gerhardus van Overstraten, Gouverneur-Generaal van N.-O. Indië, door Ir. A. J. L. Juten. — Hoe Bergen op Zoom bezit kreeg van 't schilderij van den G.-G. van Overstraten, door C. Slootmans. — Oost en West en Nederland, krachtig door het Rijksverband, door Mr. Drs. P. A. F. Blom. — Herinneringen uit Atjeh; Postenleven — Het Congres van Oost en West te Bergen op Zoom, door Nelles van Hal en Oost en West op 't stadhuis, door J. F. Bevin Jr., Secretaris van den Gesch. Kring.

In chronologische volgorde dit:

Reeds bij de verwelkoming van het talrijke gezelschap in de Groote Sociëteit, het begin, teekende zich al af hoe het eind zou zijn. Het lunchen dat daarop volgde, bood gelegenheid tot nadere aansluiting; in den loop van dit noenmaal meldde zich de „toastmaker" aan, die het nog druk genoeg zou krijgen. Daarna ving de Algemeene Vergadering aan waarna men de belangwekkende voordracht te hooren kreeg van prof. dr. C. C. Berg over „Java en zijn houding tegen drie wereldgodsdiensten".

Hierna stelde de stoet zich in beweging voor de ontvangst ten gemeentehuize, waar de ontvangst opgeluisterd werd — inderdaad indrukwekkend opgeluisterd — door Bergen op Zoom's Mannenkoor. Het hoofd der gemeente, de heer mr. Blom, hield een gloedvolle toespraak, waarin hij ook Oost- en West-Indische klanken mengde, welke rede geestdriftig beantwoord werd door den algemeenen voorzitter der vereeniging, den heer Zuijderhoff. Ook werd hier nog een sympathieke West-Indische stem vernomen bij monde van den juist een week te voren uit Suriname teruggekeerden heer J. Curiël.

Toen reden de autobussen voor. Naar de bekende, in werkelijkheid nog te onbekende — Wouwsche plantage, een ydillisch plekje, lokkend tot langer vertoef. Een heerlijke tocht, door de actieve Vereeniging van Vreemdelingenverkeer den daarvoor zeer erkentelijken congressisten, aangeboden. Maar — een zachte roede dreef allengs weer tot terugkeer, met onderbreking om zich aan een geurige kop thee te laven.

Om 7 uur — 't werd iets later — diner, onder begeleiding van strijkorkest door het Ensemble van gebr. Dietvorst, waarbij het middengerecht, de aspergeschotel, een Vatel in vervoering zou gebracht hebben. Dat de „toastmaker" in actie kwam, spreekt vanzelf. Tot slot van den eersten dag een „napraatje" in den Thalia-tuin, onder de tonen van den uitmuntenden kapel. Zoo verliep de eerste dag.

De tweede dag, Zondag, werd geheel gevuld door de boottocht — een spelevaart — naar Zierikzee. Van daar uit een autotocht over Schouwen, tijdens welken bij een rustpooze, de burgervader, de heer Bannink, gelegenheid vond de Congressisten op Zeeuwschen bodem te begroeten, welke rede door den algemeenen voorzitter der Ver. beantwoord werd. Om 6 uur was men weer in Bergen op Zoom terug en naderde de tijd van vertrek.

Welvoldaan werden afscheidsgroeten gewisseld. Veelvuldig hoorden we een „tot weerziens".

De Congresdagen zijn voorbij — blijvend zal de herinnering zijn bij hen die er aan deelnamen.

Tot ons leedwezen kunnen, wegens gebrek aan plaatsruimte, de gehouden redevoeringen niet opgenomen worden. Ze worden echter, als waardevolle souvenirs, zorgvuldig bij het algemeen secretariaat bewaard.

Het boek van De Kat Angelino

door

L. J. M. FEBER.

Het einde kroont het werk; het derde deel van dit standaardboek sluit de breed inleidende twee eerste deelen*) harmonisch en organisch af. Wat de harmonie en het evenwicht van het geheel betreft, dáár zijn wij na den wijdschen opzet der inleidende beschouwingen eenigszins benauwd voor geweest. Het gevaar was niet denkbeeldig, dat de overgang der zeer primaire en principieele ideeën, in de inleiding ontwikkeld, op de beschrijving hunner toepassing in de praktijk van beleid en bestuurszorg een instorting te zien zou geven van den stijl van het geheel. De schrijver heeft zich echter onverminderd op zijn aanvankelijke peil weten te handhaven. De beschrijving van het werk van opbouw, voorzoover vallend onder de dadelijke bemoeienis der Overheid, is klaar en bondig en zonder eenig hinderlijk teveel. De critische oriënteering van beleid en bestuurszorg op de getrokken richtlijnen, de confrontatie met de ontvouwde beginselen, de opstelling tegen den achtergrond der geopende perspectieven, is wonderwel geslaagd. Zoowel in de sfeer van de ideëele en wijsgeerige beschouwing als in die van het nuchtere Staatsblad en deszelfs tenuitvoerlegging geeft de Kat Angelino blijk van eenzelfden werkelijkheidszin. In het voorbijgaan wenschen wij iederen Indischen landsdienaar op zijn plaats en in zijn functie eenzelfde visie toe op zijn taak, eenzelfde klaar begrip van de beteekenis van zijn werk in den geweldigen arbeid aan de synthese der culturen; indien gesteld onder den rem van redelijke bescheidenheid en van gevoel voor proporties, kan deze wijze van zien niet anders dan hartverheffend en stimuleerend werken.

GRONINGEN

N.V. MESDAG & Zn's
EFFECTENKANTOOR
OUDE BOTERINGESTRAAT 17 - GRONINGEN
GEVESTIGD 1850
Directie: Mr. J. KOOL en Mr. G. MESDAG
Deposito - Rekening-Courant - Vreemde Bankpapier - Reiscredietbrieven - Assurantiën Kluisinrichting - Bewaarplaats voor koffers en eigen brandkasten. 5151

J. BECKER = GRONINGEN
Oude Ebbingestr. 52 - Tel. 997 - Opgericht 1875
Speciale Magazijnen voor
Verlichting - Verwarming en Sanitair
VAKKUNDIG PERSONEEL 5150

Linnenmagazijn „'T SPINNEWIEL"

L. VAN POPPEL — GRONINGEN
Oude Boteringestraat 14. Telefoon 3576
TAFEL- EN BEDLINNEN
TRICOTGOEDEREN
HUISHOUDGOED - BÉBÉGOED
Beslist krimpvrije wollen Ondergoederen — Indische uitrustingen — Huwelijks- en Bébé-uitzetten — Prima kwaliteiten - Billijke prijzen
5148

BEZOEKT
ZUIDLAREN
(Drente bij Groningen)
HOTEL VAN ESS
EERSTERANGS FAMILIEHOTEL
GARAGE :-: TELEFOON 1
5149

NOORDERKWEEKSCHOOL
„ABEL TASMAN" te DELFZIJL
Aan Ouders worden alle mogelijke inlichtingen verstrekt door den Directeur, voor plaatsing van hun zoon op bovengenoemde school.
(Leerlingen zijn intern). 5406
Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West".

Een zakenloopbaan heeft nooit de persoonlijkheid van een werkelijken gentleman verlaagd. (De Zakenwereld).

Hotel Pension „Eik en Dal"
Hoog Soeren bij Apeldoorn
Telefoon 322 5462
Hoog gelegen tusschen de Kon. bosschen

LEIDEN

W. F. ENGELS
HEERENGRACHT 60 - LEIDEN - TELEFOON 223
LOOD- EN ZINKWERKEN
GAS- EN WATERLEIDING 5172
SANITAIRE INRICHTINGEN

VOOR LEIDEN EN OMSTREKEN
IS HET BROOD UIT DE BROODFABRIEK
„DE ZEEUW"
5175 HET MEEST GEVRAAGD
KORTE MARE 22 — TELEFOON 1411

H. C. VREEKEN = LEIDEN
RIJNSBURGERWEG 121 = TELEF. 2007
KOLONIALE WAREN COMESTIBLES
FIJNE VLEESCHWAREN 5176
DELICATESSEN — WIJNEN — ZUIDVRUCHTEN

N.V. „MEUBELKUNST"
MODERNE WONINGINRICHTINGEN
„Indanthren" Meubel- en Gordijnstoffen
Meubelen naar ontwerp van A. Lucas, Meubelarchitect. Eigen fabrikaat. — Werkplaats: Witte-Rozenstraat 27.
Toonkamers: 5173
WITTE-ROZENSTRAAT 36 = LEIDEN = TEL. 524

HAARLEM

J. SMIT & ZONEN
HAARLEM
Smedestraat 45 - Wagenweg 108
Telef. 10876 Telef. 11633
Botermarkt 19
Telef. 12133 5160

Stoom-, Wasch- en Strijkinrichting
W. H. KLOES & ZONEN
Scheepmakersdijk No. 32
Telefoon 13592 — Haarlem
Speciale Afdeeling FIJNGOED
5165

15151
UW ADRES
voor opnamen
aan HUIS en in
het ATELIER
5156

H. J. FEIJE
HAARLEM - TELEF. 11292
Speciaal ingericht voor Verhuizingen en Bergplaats voor inboedels - Stalhouderij
Begrafenisonderneming - Goederenvervoer
Eigen Motorbooten voor passagiers en vrachtdienst
5164

PROFANE EN RELIGIEUZE KUNST
5169
B. H. STEFFENS
ZIJLSTRAAT 65 - TEL. 14340 - HAARLEM
ETSEN EN GRAVURES

W. C. BERGISCH - BANDAGIST
NASSAUSTRAAT 12rd - TEL. 11288 - HAARLEM
BREUK- EN BUIKBANDEN NAAR MAAT
Specialiteit in Corset = Buikband = Combinatie
Alleenverkoop voor Haarlem en omstreken van de MEYRIGNAC BREUKBANDEN. 5159

K. E. van Huizen & Co. - Haarlem
Zijlstraat 6 - Tel. 10630 - Postgiro 10635
PINDA'S 5167
Studentenhaver - Walnoten - Hazelnoten

VAN BREEMEN'S BRANDSTOFFENHANDEL
NEEMT PROEF MET ONZE
EERSTE KWALITEITEN
BAKENESSERGRACHT 78 SCHOUWTJESLAAN 23
Telef. 10070 Telef. 10848
HAARLEM 5168

Fa. Hk. VAN NIEL Czn. - SCHILDERS
Schagchelstraat 30-32 - Telef. 11404 - Haarlem
Opgericht 1857 5155
Laat uw schilderwerk door onze firma uitvoeren en wij garandeeren U dan, dat U in alle opzichten tevreden zult zijn

ABR. MEIJER
GROOTE HOUTSTRAAT 16 - HAARLEM - TELEF. 10476
OUDSTE SPECIAAL ADRES VOOR
JAEGER ONDERGOEDEREN : Merk Jansen & Tilanus
„ Wilh. Benger Söhne
DAMES ONDERGOEDEREN „ Ribana
„ Miranda
KOUSEN EN SOKKEN 5162

ARNHEM EN OMSTREKEN

N.V. Linnenmagazijn „'t Spinnewiel"

G. H. MEIJER
ARNHEM, Ketelstraat 12. - Telef. 26077
NIJMEGEN, Betouwstraat 1. Telef. 2459
Tricotgoederen - Huishoudgoederen
Tafelgoederen - Huwelijksuitzetten
Baby-uitzetten. 5138
INDISCHE UITRUSTINGEN

In acht hoofdstukken trekken het bestuursstelsel, het rechtswezen, het onderwijs, de opbouw der maatschappij, de staatkundige opbouw, de agrarische politiek, de arbeidswetgeving en het belastingwezen in revue voorbij. Of het concrete beleid altijd en op alle punten gericht is geweest volgens de algemeene lijnen, die de schrijver te voren heeft uitgezet; of het beleid en de bestuurszorg altijd voor de synthese der culturen bevorderlijk zijn geweest? De schrijver geeft het zeer zakelijke antwoord, dat, indien zulks het geval ware, zijn heele boek overbodig zou zijn. Men kan ook zeggen: indien de Regeering zóó onredelijk voldaan ware over haar werk en dat harer voorgangsters, had zij de zoo gelukkige opdracht tot het schrijven van dit standaardwerk natuurlijk achterwege gelaten.

Een ingaande bespreking van dit veelzijdig en diepgaand overzicht van Nederlands machtigste werk van opbouw is uit den aard der zaak onmogelijk; het geheel laat zich niet in het kort saamvatten zonder aan zijn inhoud onrecht te doen. Wij beperken ons tot enkele verwijzingen en aanteekeningen.

Zoo treft bij „het Bestuursstelsel" de ongemeen knappe karakteristiek van den „Controleur als contactelement", waarmee het licht valt op het kern- en zwaartepunt van het oude bestuursstelsel. De ontwikkeling van het bestuursstelsel in later tijd wordt ten slotte beschouwd in haar verhouding tot het maatschappelijk verruimingsproces, waarvan in het eerste deel zoowel de motieven als de verschijnselen zijn belicht. Los van leuzen en phrasen, stelt de schrijver zich in zijn samenvattende nabetrachting op den grondslag der werkelijkheid, waar hij zegt:

„En waar ten slotte krachtige lagere rechtsgemeenschappen bestaan, wier sfeer — bij alle ontwikkeling — te klein is om zonder een hooger orgaan de vergroeiing met de eenheid te kunnen verwezenlijken, daar zal eveneens moeten worden overgegaan tot de schepping van hoogere rechtsgemeenschappen, zoodra de leden der kleine volksgemeenschappen voldoende besef van een wijderen horizon toonen te bezitten, om de, hun kleiner kringen te buiten gaande, belangen te kunnen behartigen. De organen van zoodanige hoogere gemeenschappen zullen misschien aanvankelijk — althans in den geest — een zeker federatief karakter aannemen, omdat de kleine sferen het gemoed harer leden in den localen raad, niettegenstaande een wijdere bewustheid, toch nog tamelijk lang in hooge mate zullen vasthouden. Zij zullen zich dus in de practijk allicht meer gevoelen als „vertegenwoordigers" der kleine gemeenschappen in den localen raad ter behartiging van gemeenschappelijke belangen, dan de rechtstreeksche wakers over de belangen van het groote locale ressort. Langzaam, zeer langzaam zal deze verwijding van den socialen horizont (zie 1e deel) tot stand komen, zoodat een mechanische inschakeling voorshands niet kan worden gemist......"

Het vraagstuk van de voertaal voor het onderwijs wordt gepeild tot een diepte, waarvan menig orator over Indisch onderwijs geen vermoeden heeft. En wat de veel aangevochten eenvoud en bescheiden opzet van het eigenlijke volksonderwijs betreft, zal men goed doen zijn critische neigingen te beteugelen met de volgende overweging van den schrijver: „Zelfs al had men indrukwekkende schoolgebouwen en goed gesalarieerde, zeer ontwikkelde onderwijzers voor de tientallen millioenen beschikbaar kunnen stellen, zelfs al had men die millioenen het Nederlandsch kunnen onderwijzen, het ware voor de bevolking geen zegen geweest. Het gevolg zou een geheel ander zijn dan velen daarvan schijnen te verwachten. De school ware nl. een van haar eenvoudige omgeving totaal vervreemde wereld geworden en geen enkele harer leerlingen zou na afloop van zijn opleiding in zijn geboortedorp hebben willen of kunnen blijven. Het thans gelukkig betrekkelijk zeldzaam verschijnsel der deracinatie ware duizendvoud verveelvuldigd. Absorptie dezer ontevreden gedeklasseerden ware ten eenenmale buitengesloten en het spreekt vanzelf, dat spoedig een vloed van verzet zich tegen de Overheid en de bestaande maatschappelijke orde zou moeten keeren."

De schrijver is niet blind voor de gebreken, die voorshands aan de organisatie van het Indisch onderwijs aankleven. Ook ontgaat de achterstand op het gebied van het lager technisch onderwijs, met name het landbouwonderwijs, hem geenszins. Een vergelijking met wat voor dit zoo vitaal volksbelang op de Philippijnen is tot stand gebracht, valt zéér ten ongunste van Indië uit. Maar het geheele onderwijs ziet hij terecht als een grootsch werk van maatschappelijken opbouw, dat den drang tot ontwikkeling, die van de samenleving uitging, niet alleen heeft opgevangen, maar bovendien heeft bevorderd. Een organisatie is opgezet op breeden inheemschen grondslag. „Die organisatie zal, zoodra de bevolking wat meer belangstelling gaat vertoonen — waartoe de spoedig te verwachten overdracht van het volks- en standaardonderwijs aan de Regentschapsraden een prachtige gelegenheid zal schenken — binnen afzienbaren tijd een eenvoudig, maar voorshands voldoend volksonderwijs binnen het bereik van *elken* knaap, en wat misschien nog meer zegt, van *elk* meisje, vermogen te brengen."

Zeer behartenswaardig en het probleem treffend in den kern, zijn ook de algemeene beschouwingen, waarmede de verhandeling over het onderwijs worden ingeleid. Men staat in de Inlandsche samenleving voor een gemis aan breeden burgerzin, voor een „sociaal vacuum". Zooals beleid en bestuurszorg in het algemeen er op gericht moeten zijn een organische maatschappelijke eenheid voor te bereiden, moet de school méér zijn dan een middel tot loutere opvoering van het intellectueele peil; zij moet een sociaal centrum uitmaken, het sociaal gevoel, de paraatheid voor het lidmaatschap van een breedere gemeenschap aankweeken. Zooals de Kat Angelino terecht opmerkt, moet het accent van het Indisch onderwijs vallen op zijn sociale functie.

Natuurlijk is een intellectueele verruiming noodig; natuurlijk moet het analphabetisme verdwijnen, dat aan de ontwikkeling van individu en gemeenschap op een bepaald punt onoverkomelijke grenzen stelt. Maar het sociale doel sta voorop en bepale den opzet van het onderwijs. De Oostersche maatschappij heeft dit van oudsher niet anders gezien; haar eigen onderwijsinstellingen en methoden waren steeds gericht op verruiming harer beperktheid en op ontwikkeling van het sociaal gevoel. Het is echter teekenend voor de Oostersche samenleving, dat zij een sterk gevoel van piëteit voor beperkten kring bezat en daarnaast een wijde, gansch het geestelijk leven omvattende religieuze sfeer, maar dat zij er niet toe is kunnen komen, zichzelf in breed omvattende eenheid, in groote organische gemeenschap op den grondslag harer geestelijke beginselen te constitueeren.

Ons onderwijs zal er zich derhalve voor hebben te wachten den religieuzen zin van den Oosterling aan te tasten; het zal gericht moeten zijn op het aankweeken van sociaal gevoel, van besef van saamhoorigheid in steeds ruimer kring, op een breeden burgerzin, die de innerlijke kracht uitmaakt van de Westersche, en trouwens van iedere hooger ontwikkelde, samenleving.

Naar het oordeel van den schrijver voldoet, geabstraheerd van voorloopige gebreken, het Indisch onderwijs aan deze hooge sociale eischen. Hij acht het te wortelen in de Inlandsche samenleving en kent het de noodige soepelheid toe; hij constateert met voldoening, dat het vanaf zijn grondslag in de Inlandsche wereld organisch is opgebouwd tot den spits van internationale wetenschap en algemeene cultureele ontwikkeling.

Zeer in het algemeen genomen is hiervan veel wáár. De vraag zou echter kunnen worden gesteld, of het effekt van het onderwijs onder sociaal opzicht even doeltreffend is geweest als de organisatie en het organisme voortreffelijk zijn; met andere woorden, of het onderwijs, hoezeer ook als apparaat opgebouwd op den grondslag van de realiteit der Inlandsche wereld, tot nog toe niet heeft geleden aan een intellektualistisch teveel en een sociaal tekort. Maar wel wordt het uit de door den schrijver ontworpen schets duidelijk, dat deze fout, die naar ons oordeel wel degelijk is begaan, met behoud van het opgebouwde apparaat grootendeels is te herstellen.

Het zou te ver voeren, indien hier, zelfs maar in het algemeen, werd ingegaan op de uiterst belangrijke beschouwingen, die de schrijver wijdt aan den „opbouw der maatschappij" en aan den „staatkundigen opbouw". Het zij genoeg er op te wijzen, dat ook hier het gezichtspunt van ontwikkeling in-en-door verruiming van den socialen kring ten volle wordt gehandhaafd en streng wordt doorgevoerd. Alleen in samenwerking tusschen de verschillende bevolkingsgroepen ziet de auteur de mogelijkheid gelegen van een maatschappelijke organische eenheid, die deze groepen omvat. In afwachting van een werkelijke maatschappelijke samenwerking moet de centrale Overheid de autonome sferen met wijsheid afbakenen, zich leiding en toezicht voorbehouden en zal zij in de centrale sfeer niet verantwoordelijk mogen zijn aan het mede-wetgevend college. Aan de Indische maatschappij moet de volle gelegenheid worden gegeven zich tot een eenheid van samenwerking te ontwikkelen; maar de tijd is nog niet aangebroken, waarin zij als den grondslag van den Indischen staat kan worden erkend. Die grondslag is gelegen, en zal voorshands gelegen blijven, in de Nederlandsche maatschappij in Nederland — en niet in Indië.

Eerst dan zal de Indische staat haar correspondeerende Indische maatschappij hebben gevonden, wanneer alle bevolkingsgroepen paraat zijn vóór en bereid tot die samenwerking, die hun veelheid en verscheidenheid tot een maatschappelijke eenheid zal binden. Waar dit zóó is, daar springt het in het oog, van hoe groot belang de ontwikkeling van de Inlandsche samenleving is voor de vorming eener Indische maatschappij, van hoe groot belang ook, dat de onderscheiden bevolkingsgroepen stijgen tot een onderling gelijkwaardig plan van maatschappelijke, en dienovereenkomstig staatkundige, mondigheid en capaciteit.

*) Voor de bespreking hiervan zie men het „Kol. Weekblad" van 13 en 20 Maart j.l

H. F. TILLEMA.

(1870—1930).

Den 5en Juli a.s. zal de heer H. F. Tillema, de bekende Ned.-Indische hygiënist — publicist — propagandist — reiziger, thans woonachtig te Bloemendaal, den zestigjarigen leeftijd bereikt hebben.

Wij willen deze gelegenheid aangrijpen ons te kwijten van den plicht der waardeering, door het geven van een kort overzicht van het leven en werken van dezen merkwaardigen man, dezen ridder zonder blaam of vrees, wiens geheele leven en streven beheerscht werd en nog steeds wordt door het groote doel: de bevordering van het welzijn der millioenenbevolking van zijn tweede vaderland, daarbij krachtig gesteund door het medegevoel en de medewerking van zijne echtgenoote.

Hendrik Tillema werd den 5en Juli 1870 geboren te Echten (Friesland), waar zijn vader hoofd eener school was. Hij bezocht de H. B. S. te Heerenveen, studeerde twee jaar te Leiden en drie te Groningen aan de universiteiten en behaalde in 1895 den graad van apotheker. Het volgende jaar — 7 April 1896 — zette hij voet aan wal te Semarang. Van apotheker werd hij weldra fabrikant en wel van koolzuurhoudend water, een artikel van de allergrootste beteekenis voor plaatsen als Semarang, waar het drinkwatervraagstuk in die dagen — vooral in de geregeld voorkomende tijden van epidemie — nog op zijn oplossing wachtte. De geschiedenis van het ontstaan dezer industrie, de ontwikkeling der primitieve installatie tot een voorbeeldeloos ingerichte enorme fabriek, met een capaciteit van 10.000 flesschen per dag, zou een boekdeeltje kunnen vullen (zie het artikel van Frans Netscher in de „Holl. Revue" van Aug. 1910). 't Was — in kleinere verhoudingen — de geschiedenis van een Ford, een Philips en dergelijke grooten, een geschiedenis van worsteling en overwinning, van teleurstelling en succes, van tegenwerking en welslagen. Zijn nieuwe fabriek, in 1910 voltooid, de eerste gedurfde proef in gewapend beton in Indië, was een unicum, niet slechts voor Indië, maar voor de geheele wereld. Het pijnlijk-zuivere product zijner fabriek vond om zijn kwaliteit, geholpen ook door een origineele, echt-Amerikaansche reclame, zijn weg over geheel Java.

Zijn werkkring als apotheker-fabrikant en (van 1910—1914) als lid van den gemeenteraad bracht hem van dichtbij in kennis met de wanhopige toestanden

UTRECHT

N.V. v.h. J. E. WEENINK - Utrecht
Leverancier Utr. Industrie- en Huishoudschool

Beveelt zich beleefd aan voor de leveranties van
KOLONIALE WAREN — COMESTIBLES
GEDISTILLEERD — WIJNEN — LIKEUREN
DONKERE GAARD 6-8 — TELEF. 10110
Laat 2 x per week aan huis hooren en bezorgen
5185

Firma R. DIKS en B. GROOTENBOER
Aannemers - Timmerlieden - Metselaars
Taxatie 5184
Nieuwbouw - Verbouw - Onderhoud
TELEF. 10633 EN 10084
BREEDSTRAAT 28-30 — UTRECHT

ELECTRISCHE BOEKBINDERIJ „OUDWIJK"
Fa. VAN WIJK & VAN DEN WIJNGAARD
OUDWIJKERDWARSSTRAAT 104-110 - UTRECHT
TELEFOON 12957 5187 POSTREKENING 114098
Speciaal adres voor Particulier Bindwerk

J. BREEDVELD
ZADELSTRAAT 21, UTRECHT
TELEFOON 10580 5182
Orthopaedisch en Luxe Schoenmaker
Schoenen voor alle voorkomende vorm- en standgebreken. — Platvoetschoenen, licht en sterk. Rijlaarzen. — 1e klas Reparatie-Inrichting.

NIJMEGEN

Piano's, Vleugels, Autopiano's, Harmoniums
ook gebouwd voor de Tropen — Vraagt offerte
G. A. J. VAN KALMTHOUT
BISSCHOP HAMERSTRAAT 3 - TELEF. 1562
NIJMEGEN 5179

Bouw iets; breng iets tot stand; als uw leven ten einde is, zal het worden afgemeten naar zijn productie en zijn kwaliteit. Een gelukkig gezin opbouwen, dat is reeds heel veel, maar het is de minimum eisch, die iederen man gesteld wordt. Een heele streek tot welvaart brengen, dat is iets, wat alleen de heel sterken onder ons kunnen doen. En een heelen tak van bedrijf opbouwen, dat is nog moeilijker. (Maandblad „Succes").

TE KOOP: VILLA
te Apeldoorn, ligging op prima stand in het centrum. Flinken tuin met garage. Totaal groot pl.m. 1300 vierk. M. Beneden 3 kamers, Serre. Boven 4 en badkamer, dienstb.-kamer. Gas- en Waterleiding, electrische verlichting. Vaste waschtafels. Koopprijs ƒ 18.000.—. Aanvaarding 1 Maart of 1 April 1931. Refl. gelieven zich te richten met franco brieven onder lett. Z. Bur. Kon. Drukkerij, Kapelstraat 4, Apeldoorn. 5468

ACCOUNTANTSKANTOOR Fr. LA VOS
Oud-Gouvernements-Accountant van Suriname, enz.
BELASTINGADVIEZEN — ACCOUNTANCY
Administratiebureau voor Industrie, Handel en Nijverheid.
Juridisch medewerker: 5112
Mr. J. JELGERHUIS SWILDENS - 's-GRAVENHAGE
Anna-Paulownastraat no. 69a - Telefoon 16950

VEEL GELD
betalen wij voor geheele of gedeelten van **Inboedels,** gebruikte Meubelen, Perzische of andere Tapijten, ouderwetsch Meubilair, Kristal en oud Tinwerk.
Norden's Inkoophuis
SPUI 169 Tel. 14975
P.S. Dagelijks aan huis te ontbieden. 5068

Kunst- en Antiekhandel „SENA"
Schilderijen en Antiek
Stadhoudersplein 164 — Den Haag
Toonkamers 5234
van Antieke Meubelen. Oude Schilderijen en Curiositeiten
Dagelijks Geopend van 10-5 uur — Telefoon 36516-37344

HANDWERKEN 5056
HANDWEVEN
HANDWERKSTOFFEN
GARENS
GROOTSTE SORTEERING
HOLL. KUNSTWEEFHUIS
MOLENSTRAAT 7 — DEN HAAG

N.V. v. Vuuren's Handel-Mij
BRANDSTOFFENHANDEL

Denneweg 67a
Den Haag

Telephoon
14427
5113

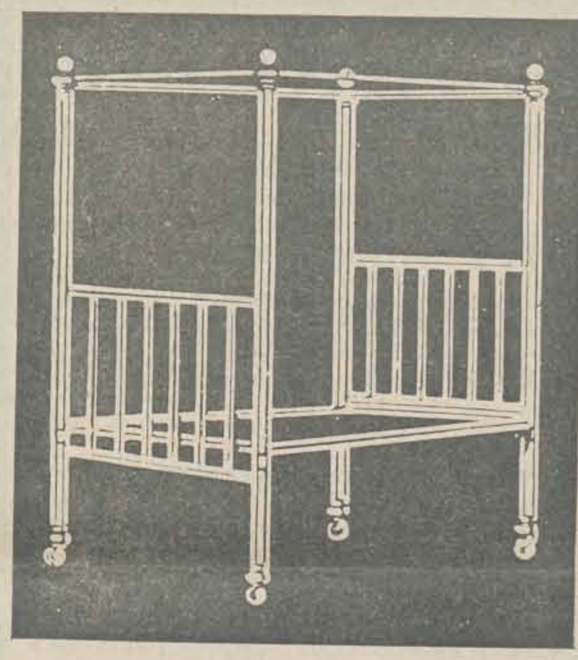
Wenscht ge te ontvangen 1e KWALITEIT Brandstoffen, tegen BILLIJKEN prijs en GEGARANDEERDE maat? Bel dan op 14427

GELDBELEGGING
Uiterst soliede gebouwde huizen te koop.
Hypotheek voorhanden.
Ons kantoor belast zich tevens met het administreeren Uwer huizen.

Aanbevolen door „Oost en West"

N.V. Bouw- en Woningbureau „ESCAMP"
Laan van Meerdervoort 341 — Den Haag
TELEFOON 90336 5236

NIEUWE HAAGSCHE SCHILDPADFABRIEK
DIR. F. PONSEN 5122
Speciaal adres voor Reparatiën
TOUSSAINTKADE 41 — DEN HAAG
Aanbevolen adres voor de Vereeniging „OOST EN WEST"

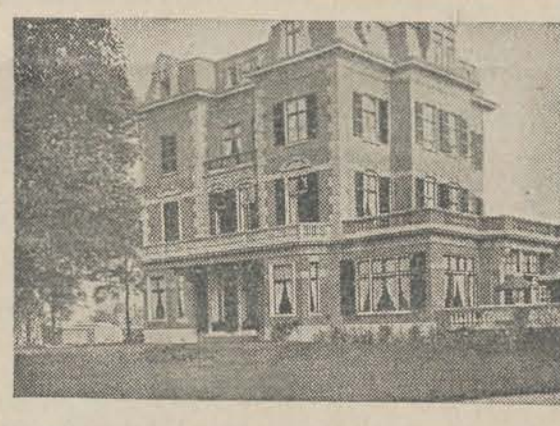
HET IDEALE TROPENLEDIKANT
voor allen, die naar **Indië** vertrekken! Prijs vanaf ƒ 21.50
Fa. J. F. HENDRIKS
GEDEMPTE BURGWAL 65 5042
DEN HAAG - TELEFOON No. 10786
Aanbevolen adres door „Oost en West"

INVAR RIJWIELEN
ALEX FRESCO
1e van den Boschstraat 10. Tel. 72529
Juliana van Stolberglaan 282 5430
Agentschap: Jüncker J. C. R. Rijwielen

Continental-Portable
100 % Schrijfmachine
N.V. Handel Maatschappij
ADR. KOLLER & v. OS
Rotterdam. 's-Gravenhage. A'dam.
Noordeinde 103
5269

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 — 'S-GRAVENHAGE
Belasten zich met alle Bankzaken
Safe-Inrichting 5007

— HERSTELLINGSOORD —
„Huize Maria Emalia Dorrepaal"
gelegen even buiten Voorburg in landelijke omgeving met grooten tuin en waterpartij. Uiterst geschikt voor repatrieerenden, die, op advies van een geneesheer, eenigen tijd rust behoeven. 5023
BILLIJKE PRIJZEN. VRAAGT PROSPECTUS.

in de stadskampongs. Den toenmaligen stadsgeneesheer, Dr. W. Th. de Vogel, vergezelde hij meermalen (vooral in het beruchte cholerajaar 1910) op zijn tournées door donkerst-Semarang, welke bezoeken hem de oogen openden voor het vele, zéér vele, dat dringend verbetering eischte.

Als lid van den raad *) vocht hij voor het brengen van goed drinkwater in de kampongs, wat ten slotte gelukte. Door het in kaart brengen der mortaliteit in de verschillende deelen der stad, overtuigde hij met één slag geheel Semarang, dat er direct ingegrepen moest worden in de afschuwelijke toestanden in de Inlandsche kampongs en vooral ook in de terecht beruchte Chineesche Kamp. Met Dr. de Vogel werkte hij samen om te verhinderen dat het mooie heuvelterrein boven Semarang (Tjandi) tot militair kampement zou worden misbruikt. Aan hen beiden dankt Semarang thans een schoon villa-kwartier op de onvolprezen Tjandische heuvels.

Felle aanklachten en waardevolle adviezen in boek- en brochurevorm en in dagbladartikelen verschenen van zijn hand in die Semarangsche jaren (1910—'14). Wij noemen slechts: „Rioliana", een studie over de watervoorziening, getiteld „Asua-Oengarania", „Novo Semawis", „de Koningin der Mesthopen", enz. De kroon op het werk uit die dagen zette het groote plaatwerk „Van Wonen en Bewonen" (1913), behelzende speciaal plaatselijke toestanden.

De Regeering benoemde hem in 1913 tot officier in de Oranje-Nassau-orde.

In 1914 moest hij wegens oververmoeidheid repatrieeren. Van rust nemen was echter bij den rusteloozen strijder en studieman geen sprake. Nauwelijks hier te lande (Groningen) gevestigd, begon hij de in Indië verzamelde gegevens te verwerken voor het Intern. Woningcongres, dat in 1915 te Rome zou worden gehouden, doch dat door den oorlog niet tot stand is gekomen.

Tijdens den oorlog diende hij de Regeering hier te lande op onbaatzuchtige wijze als adviseur bij den uitvoer van genees- en levensmiddelen naar Indië.

Intusschen bleef hij werkzaam voor zijn groote levensdoel. Zijn arbeidsveld bepaalde zich niet meer tot Semarang en omgeving, doch besloeg weldra geheel Java, ja spoedig den geheelen onmetelijken Ind. Archipel. Al zijn tijd en een groot deel van zijn vermogen bracht hij er aan ten offer, en.... doet dit nog steeds.

In 1919, toen men in Nederland, naar zijn opvatting niet genoeg aandacht schonk aan de nooden der Inl. bevolking, plaatste Tillema als advertentie over geheele of halve pagina's in een 40-tal groote dagbladen, onder den titel „Kampong-wee", een fel artikel, waarin hij het Nederlandsche publiek wees op hetgeen er naar zijn meening direct gedaan moest worden.

In de na-oorlogsche jaren 1918—1925 verscheen zijn groote standaardwerk „Kromoblanda", in 7 deelen, rijk gedocumenteerd en geïllustreerd, een werk, dat zijn gelijke niet vindt, ook op ethnographisch gebied. Deze en vorige publicaties werden niet in den handel gebracht, doch kosteloos aangeboden aan de autoriteiten en verder aan allen van wie hij hulp meende te mogen verwachten bij zijn nobel streven.

Een groote, ongelooflijk zware studiereis, slechts mogelijk voor iemand van zijn krachtig gestel en onverwoestbare energie, maakte hij in 1924/25 dwars door Sumatra, Java, Kleine Soenda-eilanden, Nieuw Guinea en Celebes en bezocht daarbij vele weinig of niet bekende volksstammen. Zijn bevindingen legde hij neer in een nieuw, fraai geïllustreerd boekwerk, getiteld: „Zonder Tropen geen Europa", waarin hij wees op de groote beteekenis voor Europa van de Indische cultuurproducten en op de noodzakelijkheid — ook uit eigen belang — eener goede behandeling en verzorging der Inlandsche werkers. Met buitengewone waardeering spreekt hij in dit boek o.a. over het zegenrijke werk der katholieke en protestantsche zending en dat van vele doktoren, bestuursambtenaren en particulieren in de diepe binnenlanden.

Een tweede ontdekkingsreis had Borneo ten doel (1928). Tillema drong door tot de meest onherbergzame oorden van dit reusachtige gebied, gewapend met camera en filmapparaat. Wat bijv. aan zoo'n „filmreis" vastzit, vertelt hij op onopgesmukte wijze in zijn reisverhalen, opgenomen in het „Kol. Weekblad".

Uit deze groote reis resulteerde de mooie „Borneofilm", welke hij in het afgeloopen jaar op tallooze plaatsen heeft vertoond voor een leergierig en dankbaar publiek.

Van dichtbij heeft schrijver dezes gelegenheid gehad, zijn arbeid te leeren kennen en hoogelijk te waardeeren. Op den rijken inhoud zijner talrijke geschriften kunnen wij hier onmogelijk diep ingaan. Wie ze nog niet kent en er belang in stelt, vindt ze in alle goede bibliotheken en leeszalen. Maar iedereen heeft stellig wel uittreksels uit zijn werken en verslagen van zijn reizen gelezen in de groote bladen, die hem steeds tot zoo grooten steun waren. Tillema, de propagandist bij uitnemendheid, heeft de macht der groote pers leeren kennen en waardeeren, eerst voor zijn fabriek, later voor de groote volksbelangen, voor welker behartiging hij leeft en strijdt.

Zijn werk is niet te vergeefs geweest. Ondanks gebrek aan medewerking der daarvoor aangewezen lichamen en personen (vaak het tegendeel; immers men beschouwde hem veelal als een lastigen dwarskijker!), zijn er sedert T.'s optreden veel verbeteringen aangebracht en werken tot stand gekomen, die zijn geest ademen.

Moge hij nog lange jaren met dezelfde geestkracht en liefde werkzaam blijven in het belang der bevolking van het groote land van Kromoblanda. Moge hij nog eens tot stand zien komen een instelling waarop hij zooveel jaren heeft aangedrongen, een staatsorgaan als „Departement voor de Volksgezondheid". Dat is 't eerst noodige.

Indië gezond, vóór alles!

H. UDEN MASMAN.

Den Haag, Juni 1930.

*) Wat men te Semarang in zijn candidatuur zag, blijkt wel uit deze regels uit een verkiezingscirculaire:

Weg met de Malaria!
Daarom: stemt op Tillema!
Ook de Cholera zal verdwijnen,
Als Tillema zijn licht laat schijnen!

Van Week tot Week.

Van Dinsdag 24 tot Maandag 30 Juni.

De Amerikaansche tariefwet is in werking getreden. Met een variatie op het bekende rijmpje over de Nederlandsche handelsmentaliteit hoorden wij haar karakteriseeren: In matters of trade, says fair Uncle Sam. Sure I'll have all, and leave you a damn.

Het hoofdbestuur van het Ned. Ind. Onderwijzers Gen. heeft zijn rechtskundig adviseur opgedragen ten behoeve van een harer leden, een vordering in te stellen tegen de Ned.-Indische Regeering wegens het niet meetellen der mobilisatie-jaren voor periodieke salarisverhooging.

Wanneer nu de rechter dezen eisch tegen de Indische Regeering toewijst, zal dit heel waarschijnlijk niet alleen in het belang zijn van de hierbedoelde onderwijzers, maar in het algemeen ook voor alle andere Indische ambtenaren, die ten aanzien van de mobilisatie in een soortgelijk geval verkeeren.

Het lid van den Raad van Ned.-Indië, de heer W. P. Hillen, die per s.s. Aldebaran van de Gouvts. Marine uit Boven Digoel is teruggekeerd, is lijdende aan malaria en kan zijn arbeid in den Raad van Ned.-Indië in verband daarmede voorloopig niet hervatten.

Naar verluidt, heeft het Bezoldigingskantoor aan de regeering het voorstel gedaan, de standplaatstoeslagen van de landsdienaren met ingang van 1 Jan. 1931 over de geheele linie te verminderen.

Dinsdag hebben de waarnemers van den vulcanologischen dienst tijdens de erupties vuurfonteinen waargenomen, alsmede vele lichtflitsen. Er viel een zware aschregen, terwijl sterke bevingen optraden. Het aantal bevingen bedroeg 4336. De krachtigste uitbarsting bereikte een hoogte van 600 meter. Woensdagmorgen vertoonde de Krakatau een zeer krachtige werking. Een der erupties bereikte een hoogte van 900 meter. Er viel zeer veel asch. Het nieuwe eiland, dat snel rijzende is, had een hoogte bereikt van 11.5 meter.

De heerschende malaise is te Soerabaja duidelijk waar te nemen, vooral bij de technische bedrijven. Zoo heeft de Droogdok Maatschappij Soerabaja 300 werklieden ontslagen. De Vereenigde Machinefabrieken du Croo & Brauns heeft haar bedrijf ingekrompen, terwijl zij per ultimo dezer eveneens zal overgaan tot het ontslaan van werkkrachten.

De Landraad te Soerabaja veroordeelde 2 berichtgevers, verbonden aan de Java Daily Telegraph en de Kao Sing Jitpo, die op klachte van den Procureur Generaal terecht stonden, wegens haatzaaien tegen een bevriende mogendheid, respectievelijk tot boeten van *f* 100 en *f* 150, subsidiair één maand hechtenis.

Besloten is, dat mr. Koesema Soemantri, ten wiens huize te Medan in Juli van het vorige jaar een inval werd gedaan in verband met het vermoeden, dat hij een extremistische actie zou voeren, geïnterneerd zal worden. Als interneeringsplaats is hem aangewezen Banda.

Bij de begrooting van het B. B. voor 1931 wordt de indienststelling van een 2den bestuursambtenaar in Boven-Digoel met den rang van assistent-resident of gezaghebber noodig geacht met het oog op de 2-jaarlijksche aflossing, zoodat de vervanger aanstonds volledig op de hoogte zal zijn van de bijzondere toestanden te Tanah-Merah en de eerste bestuurder 2 maal 's jaars eenigen tijd voor besprekingen te Amboina kan doorbrengen.

Voor de ondersteuning van verbannenen en andere daarmede verband houdende uitgaven is voor geheel Ned.-Indië een bedrag opgebracht van een half millioen gulden, tegen 420.000 gulden bij de begrooting van het loopende jaar.

Het hoofdbestuur der Vad. Club heeft te Soerabaja vergaderd en de algemeene beginselen voor een politiek programma aanvaard als uitgangspunt voor een gedetailleerd programma. De heer Ruzius werd benoemd tot hoofdredacteur in Ned.-Indië. De vergadering besloot ten spoedigste over te gaan tot het instellen eener vertegenwoordiging in Nederland.

Blijkens de toelichting op de begrooting 1931 acht de regeering den tijd gekomen om een begin te maken met de instelling van een arbeids-inspectie op Java en Madoera als afzonderlijken dienst, naast den Dienst van het Veiligheidstoezicht en de arbeids-inspectie in de Buitengewesten. Daartoe acht men voor Batavia, Semarang en Soerabaya elk een inspecteur noodig, plus eenig lager personeel.

In antwoord op een schriftelijke vraag van het lid v. d. Volksraad, G. J. van Lonkhuyzen, inzake de bezuinigingsmaatregelen van de B. P. M., heeft de

regeering opgemerkt, dat blijkens inlichtingen van den hoofdvertegenwoordiger van genoemde mij. in N.-I. de bezuiniging uitsluitend een gevolg is geweest van den huidigen economischen toestand, waardoor de mij. werd genoodzaakt haar werkprogram te herzien, met als gevolg o.m., dat een gedeelte van het personeel overbodig werd

Hoewel deze herziening zoo lang mogelijk werd uitgesteld bleek zij op den duur onvermijdelijk, wilde de mij. haar bedrijf op gezonde economische basis voortzetten. Een gedeelte van het overbodig geworden personeel werd dan ook inderdaad ontslagen. Voor de regeering bestaat na kennisneming van deze inlichtingen geen aanleiding bij de Bataafsche bezwaren in te brengen.

In antwoord op de vraag van het lid van den Volksraad, R. P. Soeroso, inzake ongevallen op de boorterreinen der B., heeft de regeering medegedeeld, dat bij de onderzoeken, telkens door den dienst van het veiligheidstoezicht onmiddellijk na ongevallen ingesteld, is gebleken, dat de mij. immer de noodige zorg aan de installaties heeft besteed en dat de veiligheidsvoorschriften steeds volledig in acht zijn genomen.

Verschenen zijn de afdeelingsverslagen van Landbouw, N. en H. en van Burgel. O. W. nopens de ontwerpbegrooting 1931.

Een Javaansche koelie van de rubber-onderneming Lima Poeloeh der te Parijs gevestigde Cie des Cautchoucs de Padang, gelegen in Assahan, Gvt. O. v. S., heeft den 26-jarigen assistent dier onderneming, den Rus Boris Dynine, vermoord. Het slachtoffer was een neef van den Wit-Russischen generaal Dynine.

Het stoffelijk overschot van Boris Dynine is onder groote belangstelling te Tebingtinggi begraven. De heer J. J. F. Pino, vertegenwoordiger van de te Brussel gevestigde Soc. Fin. des Caoutchouc te Medan, voerde het woord, waarop een défilé van de talrijke aanwezigen langs het graf volgde, hetwelk een indrukwekkende plechtigheid werd.

Den 28 en 29sten j.l. had te Bergen-op-Zoom de jaarvergadering plaats der Vereeniging Oost en West, die, dank zij de keurige voorbereiding en uitvoering van het feestelijk program, geworden is tot twee dagen van leut, jolijt en natuurbewondering voor de uit Oost en West en Nederland saamgestroomden. Hulde aan deze jonge, krachtige, levensblije afdeeling met haar energiek bestuur, die ons de echte Brabantsche gastvrijheid deed smaken.

*) *Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.*

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

De Nederlandsche Afdeeling op de Intern. Koloniale Tentoonstelling te Parijs in 1931, in het teeken van Bali.

Naar wij uit de thans verstrekte gegevens mogen opmaken, zal Nederland's deelname aan de Internationale Koloniale Tentoonstelling te Parijs een geheel ander karakter dragen, dan die thans te Antwerpen.

Zij zal, alleen reeds te oordeelen naar de gepubliceerde schetsen van het hoofdgebouw, staan in het teeken van Bali, hetgeen niet te verwonderen valt, waar de heer Moojen, aan wien de artistieke leiding te Parijs is toevertrouwd, een kenner en groot bewonderaar van dit kunstzinnige eiland is.

Zooals men verleden week reeds in het „K. W." heeft kunnen lezen, werd op Donderdag 19 Juni, op initiatief van het Hoofdbestuur der Nederl. Reisvereeniging, in „De Twee Steden" te 's Gravenhage een vergadering gehouden met genoodigden, om het een en ander mede te deelen over bovengenoemde tentoonstelling.

In aansluiting op hetgeen in ons orgaan reeds werd gepubliceerd, laten wij hier nog volgen, hetgeen de heer *P. A. J. Moojen* op deze bijeenkomst o.m. heeft gezegd, als toelichting bij de platen van expositie-terrein en het ontwerp der Ned. afdeeling:

„Het bosch maakt het door zijn geboomte mogelijk, van elke afdeeling een eigen geheel te maken en mooie perspectievische effecten te verkrijgen. Het Nederlandsche terrein is 5000 M^2 groot en men heeft een Indisch plein (Balineesch dorpsplein) kunnen maken met danshuis, Balineesch tempeltje enz. De zaal van het hoofdgebouw maakt, met haar emblemen, schilderstukken (voorstellende de koloniale geschiedenis) en diorama's, een uitmuntenden indruk.

„De diorama's zullen ook de Indische cultures te zien geven. De tempel van den Mendoet, met zijn beroemde Boeddha-beelden, zal op ware grootte en in de eigen kleur worden gereproduceerd. Oude en nieuwe Indische kunst (schilderkunst en architectuur) krijgen een eigen plaats. Men zal dus ook te Parijs zien, wat Westersche kunst in Indië heeft gewrocht.

„Verder komen er een Javaansch en een Balisch dorp met diorama van den Batoer, een Batakdorp, een Sumatraansch huis uit de Padangsche Bovenlanden."

Naar verluidt zal aan Boeatan gelegenheid worden geboden om in laatstgenoemd gebouw, den bezoekers dezer wereldexpositie ook de fraaie produkten der nog levende Indonesische volkskunst te toonen, welke daar, bij eene doelmatig aangebrachte verlichting en ruimteverdeeling, zeker niet minder goed tot hun recht zullen komen, dan thans te Antwerpen, in de weinig overzichtelijke, slecht geventileerde gaanderij langs den trap.

Het geheel der Parijsche plannen belooft o.i. zeer veel en het bewijst, dat het Uitvoerend Comité waarlijk niet heeft stil gezeten. Eerstdaags zal met het bouwen een aanvang worden gemaakt.

Naar wij vernemen, heeft de talentvolle, jonge kunstschilder *Charles Sayers*, die geruimen tijd op Bali gewerkt, en daar zeer decoratieve stukken gemaakt heeft, van het uitvoerend Comité de opdracht gekregen een groote wandschildering in het hoofdgebouw aan te brengen en naar alle waarschijnlijkheid zal hij daarvoor wel de een of andere schilderachtige Balineesche feestelijkheid kiezen. De uitvoering is in goede handen en het doet weldadig aan, dat Sayer's talent ook door eigen landgenooten hierdoor erkend wordt. Te Parijs, waar hem dit jaar een plaats werd ingeruimd op de *Salon des Artistes Français*, heeft hij reeds een goeden naam. Naar aanleiding van een tentoonstelling, o.a. zijner Balische werken, in de *Galerie d'Art du Quotidien*, schreef onlangs de bekende kunstcriticus *Gustave Kahn*, onder het hoofd: *„Un grand artiste hollandais"*:

„L'intérêt d'exotisme, la parfaite pénétration du décor et du caractère humain dans cette île de Bali, mais encore la certitude de cet ensoleillement, la belle allure hiératique des belles danseuses, l'intimité des portraits d'indigènes, que nous retrouvons diversement exprimée à cette exposition, eussent suffi à attirer l'attention sur Charles Sayers."

Wij kunnen niet anders dan het uitvoerend comité der Parijsche tentoonstelling gelukwenschen met de keuze van dezen kunstschilder voor het beoogde doel. Zijn koloniaal kunstwerk zal een aantrekkingspunt te meer zijn voor de Nederlandsch-Indische afdeeling.

Het Indiaansche bezoek bij Boeatan.

Zooals de dagbladen reeds vermeldden, is het thans ons land bezoekende, laatste Opperhoofd der Ossaga-Indianen uit Colorado, j.l. Zaterdagmiddag, na het Vredespaleis te hebben bezichtigd, met zijn gezelschap, uit een tiental personen bestaande, in „Boeatan" komen rijsttafelen.

Dat was een gebeurtenis, die natuurlijk vele nieuwsgierigen lokte. Er was geen plaatsje onbezet en ieders oog was vol belangstelling gericht op de waarlijk zeer indrukwekkende verschijning van *Witte Paard Adelaar*, in vol ornaat, wien de Indisch gekruide spijzen best scheen te smaken. Hij vroeg zelfs om een dubbele portie *Sambal-oelek* (fijngewreven Spaansche peper)! Ook zijne Amerikaansche echtgenoote *„Queen Watheida"*, smulde van de rijsttafel. En wat het merkwaardigste was: na afloop van het maal gaven beiden te kennen, gaarna nader kennis te maken met de Indonesische volkskunst, waarin zij levendig belang stellen. In de toonzaal beneden, werden achtereenvolgens verschillende stukken aandachtig bekeken. *Big Chief* bewonderde niet alleen de krissen en mandau's, maar maakte ook vergelijkingen tusschen de kralenwerk-versieringen zijner eigen kleeding en die der Timoreezen en Dajaks, terwijl zijne echtgenoote vooral het Javaansche batik roemde en zeer ingenomen was met de mooie Djocdjasche *slendang*, welke haar door Boeatan vereerd werd, hetgeen zij daadwerkelijk bewees door deze bij hun bezoek aan het Padvinderkamp als shawl te dragen; de kleur stond bijzonder goed bij haar lichtbruin lederen kleed.

De oude man kreeg een wajang-teekening ten geschenke, de incarnatie van *Dewa Roetji* voorstellend, zeer kunstvol door *Raden Mas Soebagio* uitgevoerd. Toen Boeatan's presidente hem de beteekenis er van had uitgelegd, gaf hij op fijne wijze zijne dankbaarheid daarvoor te kennen, door te zeggen: *„When you come to America, I will make you feel at home"*, terwijl *Queen Watheida* beloofde in haar land propaganda te zullen maken voor de rijke Indonesische handwerkkunst.

Dit vreemde echtpaar heeft stellig bij Boeatan een aangename herinnering achter gelaten.

Zeer begrijpelijk is 't, dat velen belang stellen in het onlangs door de firma Sijthoff uitgegeven boek: *„Wij Indianen"*, waarin *Big Chief* zijn levensherinneringen weergeeft, die een eeuw bestrijken en van groote geschiedkundige waarde zijn.

Terecht merkte dan ook de vertaalster daarvan *Mej. Antoinette van Hoytema*, in „Het Vaderland" op:

„Schandelijk zijn de Roodhuiden door de Bleekgezichten behandeld, zooals men in „Wij Indianen" zal kunnen lezen en het geheele leven van *Big Chief* is er aan gewijd om voor zijn volk te strijden; eerst met wapenen, nu met woorden.

„Om een beter lot voor zijn volk te verkrijgen, is ook dit boek door hem geschreven en ik hoop, dat iedereen, die het onrecht voelt, den Indianen aangedaan, er aan mee zal helpen de gedachte te verspreiden: dat zulk een volk niet ten gronde mag gaan.

„De Indianengroet is „Hou-ko-la, (liefde, trouw en vriendschap); een volk dat zulke deugden vereert, moet gered worden voor algeheelen ondergang".

Hiertoe kunnen ook wij, Nederlanders, medewerken, al ware 't alleen reeds door goede gedachten tegenover hen te koesteren en te propageeren.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Om het gezag of de ontbinding.

Een telegram in de *Deli Crt.* (31/5) bevat interessante bijzonderheden uit Bessedowsky's memoires over de Russische actie ten aanzien van Ned.-Indië. Zij bevestigen — n. h. i. van de *Deli Crt.* (31/5 *„Onthullingen over de Russische actie in Ned.-Indië")* — dat een groote oorzaak van de onlusten van 1926/27 en van de politieke ontevredenheid onder een bepaalde klasse, gelegen is in het gestook der Sovjets, gefinancieerd met de laatste resten van het Czaristisch kapitaal, terwijl in Rusland zelf de massa van honger en gebrek vergaat. Zij bevestigen ook, dat naar het oordeel der Sovjet-propagandisten de sfeer van arbeid in Ned.-Indië voor hun gestook gunstiger was dan b.v. in Indo-China, omdat in Ned.-Indië een wijdvertakte, geheime organisatie bestond — of bestaat? — terwijl in een opstand in Ned.-Indië beoogd werd het internationale kapitaal te treffen door bemoeilijking van de rubber- en olie-voorziening. De interneeringen in Digoel en de huiszoekingen in het einde van 1929 worden met deze onthullingen wel zeer sterk gerechtvaardigd, indien dat nog noodig ware. De Sovjet-propaganda faalde in Ned.-Indië, vooral omdat men de onlusten deed uitbreken in zuiver Inlandsche Gewesten, als in Bantam en ter Sumatra's Westkust. De belangen van het kapitaal waren in die Gewesten niet aan te tasten, doch wel de belangen van de Inlandsche masa. De actie is daarop gericht naar Sumatra's Oostkust en andere Gewesten met Europeesche landbouwondernemingen. Zoodra de massa onder de Inlandsche bevolking inziet, dat er van godsdienst, noch van eenige andere vrijheid onder het slavenjuk der Sovjets sprake kan zijn, is het vergif geneutraliseerd. Eenmaal zal het toch zeker met dit bolshewistische bloedregiem in Rusland spaak loopen; de toestanden in Rusland zijn reeds zoo ver gekomen, dat ieder die over de grens kan komen, het land ontvlucht. De beste afweermethode tegen het bolshevisme is een volslagen afzijdigheid van Rusland. De Sovjet-propaganda, mits goed onderkend en met de beschik-

bare middelen weerstaan, gaat voor het Nederlandsche Gezag in Indië een factor ten goede worden. Dit gestook zal ten slotte duidelijk maken, dat *de scheidingslijn in Ned.-Indië* niet loopt tusschen blank en bruin, maar tusschen handhaving van het Gezag en de ontbinding. Dit wordt juist dezer dagen ook in Britsch-Indië duidelijk bewezen. Want naast de ontbindende propaganda van Gandhi komt telkens weer uit, dat groote groepen daarvan niet gediend zijn; zij verkiezen de Britsche heerschappij, vooral met de vooruitzichten van eigen deelname aan het Bestuur, boven den Hindoeschen *chaos*. De Maharadja van Patiala b.v. legde in de Kamer van Vorsten nogmaals de verklaring af, dat de band tusschen de vorsten en hoofden in Br.-Indië en Groot-Brittannië door hen als een voorwerp van trots wordt beschouwd.

Wij verwijzen naar *De Loc.* (5/5, blz. 3 „Het einde"; 19/5 „Leerzaam voorbeeld voor Ned.-Indië", H. A. L. Fisher; 23/5, blz. 18 „Russisch goud") en de *Deli Crt.* (16/5 „Br.-Indië").

Is er geen malaise of crisis?

De Loc. betoogt in een viertal artikelen over „*Belastingen*" (8/5, blz. 3 en 17; 16/5, blz. 17 en 29) dat de ongewoon-gunstige jaren, welke achter ons liggen, tezeer als gewone jaren beschouwd zijn en men niet voorzien heeft, dat een daling van sommige productenprijzen op de wereldmarkt als normaal verschijnsel te wachten was. De staathuishouding is daardoor ingesteld op hooger inkomsten, dan als regel verwacht kunnen worden. Zij is, met al hare instellingen, in sommige opzichten gevoerd boven de normale draagkracht der samenleving. De doelbewuste economische politiek tot het bevorderen der voortbrenging, het differentieeren der productie en het zoeken naar nieuwe bestaansmiddelen, en daarmede naar nieuwe bronnen van inkomsten, is door verschillende oorzaken niet genoegzaam doorgevoerd. Het sterke overwicht van politieke aangelegenheden en bestuursvraagstukken is daarvan de voornaamste oorzaak, die mede schuldig staat aan het toestaan van een zekere zorgeloosheid in de aanstelling van nieuw ambtelijk personeel, welke uitbreiding bij sommige diensten bedenkelijke afmetingen heeft aangenomen. Door dit alles staat men thans voor groote moeilijkheden bij de samenstelling der Landsbegrooting voor 1931 en overweegt men de maatregelen tot versobering en vereenvoudiging, waartoe men jaren liet voorbijgaan, en de heffing van nieuwe of verhoogde belastingen juist in den tijd waarin dit de contribuabelen het slechtst convenieert. Het is van het hoogste belang, dat men na het ambtelijk optimisme der laatste jaren, waartegen bij herhaling gewaarschuwd is, thans niet in het andere uiterste vervalt van een te donker inzicht; menige beschouwing der laatste maanden is dermate somber gesteld, dat men met klem moet wijzen op de factoren, die tot vertrouwen in de toekomst stemmen.

De *Deli Crt.* (20/5) kan zich met het betoog van „De Loc." niet vereenigen waar het blad het bestaan van *malaise* en *crisis* ontkent, omdat het in Ned.-Indië misschien iets beter is dan in de landen, welke onder ongunstiger omstandigheden produceeren. Indien „De Loc." verklaard had, dat Ned.-Indië *ondanks* de heerschende crises op de wereldmarkten er toch nog niet zoo slecht aan toe is en de toekomst niet zoo donker is, omdat men hier in vele opzichten over uitstekend wetenschappelijk geleide cultures beschikt, dan zou men dat tot op zekere hoogte kunnen beamen. Onder deze omstandigheden kan de verwachting bestaan, dat Ned.-Indië een der best uitgeruste landen is om de crisis weerstand te bieden. De *crisis* blijft bestaan ondanks dit alles. Alleen kan men de verwachting uitspreken dat de gevolgen van de bestaande crisis wellicht voor Ned.-Indië niet zoo ernstig zullen zijn als voor landen, die er niet zulke uitnemend toegeruste cultures op nahouden. De crisis bestaat; overal (o.a. in den handel) worden hare gevolgen gevoeld.

In dit verband leze men *De Loc.* (10/5, blz. 18 „Het kon erger"; blz. 37 „Economisch supplement"; 19/5, blz. 3 „Handelsconventie" te Genève; 21/5, blz. 33 „Ambtenaren") en de *Deli Crt.* (22/5 „De sluitende begrooting voor 1931").

Het Europeesche arbeidsvraagstuk in Indië.

Het is met de Europeesche *werkloosheid in Indië* — n. h. o. van *De Loc.* (6/5 „Van elders") — toch wel iets anders gesteld dan sommigen het doen voorkomen. Alle beschouwingen, waarin op grond van de cijfers van arbeidsbeurzen enz. geconcludeerd wordt tot verbroken evenwicht tusschen vraag en aanbod op de Europeesche arbeidsmarkt in Indië, zijn onjuist. Men zou moeten weten welke *geschikte, bruikbare* en *betrouwbare* Europeesche werkkrachten in Indië vergeefs naar een betrekking zoeken. De praktijk leert, dat men wel in grooten getale allerei algemeen lager personeel kan krijgen, geschikt voor de eenvoudigste betrekkingen in handel en bedrijf, maar dat zoodra men gespecialiseerde en gediplomeerde krachten op wat grooter schaal moet aanstellen (zooals thans 30 boekhoudkundigen voor het Djatibedrijf) men deze op de vrije arbeidsmarkt in Indië niet vindt.

De gestadige toevoer van *krachten uit Nederland* vormt niet alleen een belang voor de geheele Indische maatschappij, doch inzonderheid voor de Indo-Europeesche gemeenschap. Het is een vaststaand feit dat, indien de voortdurende aanvulling met personeel uit Nederland zou verminderen, of beperkt worden tot hen die na korten tijd het land weer verlaten, dit het eerst de Indo-Europeesche groep zou schaden. Zij toch zou dan geïsoleerd geraken, zij zou relatief èn intrensiek zwakker worden. Door den aanhoudenden toevoer uit Nederland blijft zij groeien, toenemen in aantal en kracht, en wordt zij in ieder opzicht versterkt. Hoe meer krachten uit Nederland in Indië komen, hoe meer blijvers daaronder zijn, hoe sterker en levenskrachtiger de Ned.-Indische maatschappij zal worden.

Wanneer voor eenige betrekking in Indië zich in Nederland niet aanstonds voldoende krachten aanmelden, wanneer (en men staat soms verbaasd over den angst en de aarzeling van jonge mannen in Holland voor het besluit „naar Indië") zich een zekere „Indië"-schuwheid" laat gelden, dan bestaat tegen *aanstelling van buitenlanders* ook in *vasten* dienst geen enkel bezwaar. Tallooze buitenlanders hebben in Indië uitnemend werk verricht, en talrijke geslachten van buitenlanders zijn op den duur voortreffelijke ingezetenen van Indië geworden. Dit zij het eenige criterium: voorrang voor Nederlanders bij gelijke geschiktheid, doch bij ontbreken van gegadigden onverwijld aanstellen van buitenlanders op gelijke voorwaarden.

Het aantal *ambtenaren* blijkt in Indië in een paar jaar tijds met *meerdere duizenden* uitgebreid te zijn. Personeels-*ontslag* moet ontraden worden; tegen salarisverlaging moet men zich zoo lang mogelijk verzetten; aan de verkregen rechten van verlof en pensioen en bezoldiging moet niet getornd worden. Maar dat een juiste *gedragslijn* ten aanzien van de personeelsvoorziening Indië vele millioenen kan besparen staat voor *De Loc.* vast. Het is h. i. te betreuren dat een ernstige malaise noodig was om de Regeering terzake te brengen van het inzicht tot de daad.

Wij vestigen de aandacht op de *Deli Crt.* (14/5 „Verslechtering der ambtenarenpositie?" 19/5 „Buitenlandsche verloven") en *De Loc.* (8/5, blz. 11 „Indië is toch beter").

Hadji Salim over den gedwongen arbeid.

De *Deli Crt.* (19/5) plaatste een onderhoud van haar hoofdredacteur met *Hadji Salim*, den nationalistischen leider, die te Medan met de „J. P. Coen" *op doorreis* was *naar Genève*. Ook sprak Hadji Salim in „De vergadering in de Royal Bioscoop" te Medan. De *Deli Crt.* (20/5 „Het onderhoud met Hadji Salim") constateert dat het Hadji Salim er zonder meer om te doen is om zoo spoedig mogelijk den boel spaak te laten loopen teneinde tot een toestand te komen, waarbij hij en zijne bondgenooten zijde denken te spinnen. Wie leest wat hij zeide over de Poenale Sanctie en wat daaraan vastzit, voelt onmiddellijk dat hier de revolutionnair aan het woord is, de man die zoo snel mogelijk wil komen tot *zijn eenig doel: de* omverwerping van het Ned. Gezag. Of daarmede de welvaart van zijn volksgenooten op het spel staat, het raakt hem niet. Hij houdt er zich niet mee bezig, wat al blijkt uit de buitengewoon slechte wijze waarop hij gedocumenteerd is in allerlei zaken, b.v. inzake de heerendiensten. Hij slaat maar een gat in de lucht. Dat zijn actie tegen de Poenale Sanctie heeft bijgedragen tot het feit dat wellicht Amerika zijn grenzen gaat sluiten voor de Deli tabak, de heer Salim verheugt er zich over indien daardoor de Poenale Sanctie vlugger zal worden afgeschaft. Als een becijfering van de zijde der werkgevers komt, gelooft hij haar niet, enz. De bedoelingen van den heer Salim zijn maar al te duidelijk. Zijn vrienden en hij staan met onafhankelijkheid op en gaan er mee naar bed, *politieke* onafhankelijkheid dan altijd. Dat *economische* onafhankelijkheid in de allereerste plaats noodig is om tot de politieke te komen, er wordt niet over gedacht.

De *Deli Crt.* schrijft over „De 1 Mei viering der I. S. D. P." (12/5, 2de bl.), „Amerika en de P. S." (21 en 28/5) en „De aanslagen in de cultures" (27/5), *De Loc.* over „Gedwongen arbeid" (7/5, blz. 32; 15/5, blz. 4; 22/5, blz. 3. Correspondentie uit Genève).

Een Koloniale Jaarbeurs te Utrecht.

Bij Kon. Besluit zijn een Commissie en een Uitvoerend Comité ingesteld voor de organisatie van een Koloniale Jaarbeurs te Utrecht, ter bevordering van den Nederlandschen uitvoer naar Ned.-Indië. De *Deli Crt.* (27/5) juicht deze beslissing van harte toe en twijfelt niet of zij kan succes hebben. Maar te Utrecht kan men h. i. alleen de Nederlandsche inkoopers voor Ned.-Indië bereiken; de buitenlandsche exporteurs en handelaren op Indië, en de groote massa der Indische handelaars, die zelf inporteeren en die thans hun goederen in het buitenland opkoopen, treft men te Utrecht niet. Bovendien mist men te Utrecht de nauwere aanraking met de groote massa van het koopend publiek in Indië. Het is echter te betwijfelen of een dergelijke

Jaarbeurs in Ned.-Indië meer succes zou hebben. Toch zal men zich in Indië, op het gebied van de markt zelf, moeten oriënteeren om de eischen van die markt te leeren kennen, en bovendien in dagelijksche nauwe aanraking moeten zijn met wat anderen op die markt komen aanbieden. Het zijn de importeurs en handelaren in Ned.-Indië, die ten slotte het best met de behoeften der markt op de hoogte zijn en die het best uitvinden wat in Indië gewenscht wordt. Daarom dient men naast de Koloniale Jaarbeurs in Holland, in Indië de markt te bewerken en te toonen wat men in Holland kan produceeren en leveren om aan de in Indië bestaande vraag tegemoet te komen. Een van de belangrijkste hulpmiddelen daarvoor is de aanstelling van een Nederlandschen handelsvertegenwoordiger of consulent te Batavia, die met handelsconsuls in verschillende centra, bij voortduring Nederland's handel en industrie op de hoogte houdt van hetgeen in Indië op de handelsmarkt gesleten en gevraagd wordt. Maar hoofdzaak moet zijn, dat de Nederlandsche fabrikant en handelsman met het buitenland zal weten te concurreeren, zoowel in kwaliteit en coulance als in prijs. Indien hem dat door de zware lasten der Nederlandsche wettelijke voorzieningen en der zwaar belaste economische omstandigheden in Holland onmogelijk wordt gemaakt, helpt al deze actie niets! Daarom dient in Holland een grondige vergelijking te worden gemaakt tusschen de productiekosten der belangrijke uitvoerartikelen in Holland en het concurreerende buitenland, met inbegrip van wat men in het buitenland door bescherming der industrie in het eigen land, goedkooper op de vreemde markt kan leveren (dumpen). Mocht de uitkomst in het nadeel van Holland uitvallen, dan moeten door bezuiniging de lasten verlicht worden. Voor het overige dienen de Hollandsche fabrikanten en producenten te trachten door rationaliseering van hun bedrijven, scherpe calculatie en concurreerende methoden hun buitenlandsche mededingers den loef af te steken.

De *Deli Crt.* (24/5 „Voor eigen Parochie") bespreekt de samenwerking en organisatie ter bevordering van industrie, handel en scheepvaart.

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

De *Oetoesan Sumatra* van 10 April geeft een commentaar op een artikel in de Deli-Courant, waarin voor Atjeh een goed bestuur, groote wegen en Europeesche ondernemingen gewenscht worden. De eerste twee wenschen vindt het blad goed. Zulk een politiek verdient niet alleen Atjeh, maar verdienen ook alle andere gewesten. De vestiging van Europeesche ondernemingen echter zal van Atjeh een bedorven land maken, zoals Deli met Medan, waar mooie wegen, rijen hotels, volle bioscopen, de aandacht trekken, maar ook prostitutie, gebruik van sterken drank en allerlei wanbedrijven meer dan elders worden aangetroffen.

In het nummer van 14 April zegt hetzelfde blad, dat de Europeesche en Inlandsche planters het thans eens schijnen te zijn inzake het nut van een rubberrestrictie. Wie echter op de hoogte is van wat de rubbercultuur voor de Inlanders, met hun gemis aan organisatie, reservekapitaal enz. beteekent, zal moeten toegeven dat die restrictie de Inlandsche planters in ernstiger moeilijkheden zal brengen dan hun Europeesche collega's. Weliswaar besteden ze nagenoeg geen aandacht meer aan den rubbertap, doch geheel missen kunnen ze dien niet, aangezien in vele gevallen de rubberverkoop voor hen de eenige wijze van broodwinning is. De Regeering beseffe die groote opoffering van de Inlandsche planters, als ze straks met de Europeesche tot de rubberrestrictie overgaan. Moge het voor haar een voldoende reden zijn om t. o. v. die menschen tegen dien tijd de belastingschroef niet sterk aan te draaien of dit zoo mogelijk achterwege te laten.

Een medewerker van de *Pewarta Deli* van 24 Maart zet in den breede uiteen dat renaissance beteekent wederontwaking, wedergeboorte. Hiermede wordt bedoeld de wederontwaking van de Indonesische eenheid (die nooit bestaan heeft! — Red.), met haar Indonesia Moeda en Indonesia Raja. Maar wij, Oosterlingen, zegt schrijver die het eeuwige, het blijvende in het veranderlijke nastreven, raken door het zien van al dien vooruitgang op Westerschen grondslag heelemaal van streek. Verscheidene jongelieden die niet verder dan op de Mulo zijn geweest, verwachten met hun Europeesche beschaving veel van den vooruitgang. In het dagelijksch leven spreken zij liever Hollandsch dan de eigen taal. Maar lieden die jaren in Europa zijn geweest, en die dus kunnen weten hoe de levenswijze daar is, en ook het politieke leven van de menschen daar kent, zullen over de Westerlingen

nooit met lof spreken. Dit is een bewijs, dat de politiek van de menschen daar in Europa slechts uit de verte mooi lijkt. Wil men dus werkelijk een Indonesisch-nationalistische cultuur opbouwen, dan dient men te trachten het Oostersche sentiment te behouden.

De redactie van het blad merkt op, dat de malaise zich thans weer duidelijk laat voelen. Het aantal werkloozen is niet meer te tellen. De strijd om het bestaan wordt steeds zwaarder. Bij de redactie houdt de stroom van sollicitanten naar schrijversbaantjes niet op. De ambachtslieden staan er in dit opzicht beter voor. Krijgen ze van hun chef hun congé, dan valt het dien menschen in den regel niet zwaar om een ander baantje te krijgen. In dezen malaise-tijd wordt hun ambacht meer gewaardeerd dan een schrijvers of klerkenbetrekking. In verband hiermede zou het zeer verstandig zijn als men zijn valsche schaamte voor den handenarbeid liet varen; voor ouders die niet in staat zijn hun kinderen middelbaar of hooger onderwijs te doen genieten, is het raadzaam om hun jongens naar een ambachtsschool te sturen. Momenteel bestaat er geen behoefte aan klerken, schrijvers en half-intellectueelen.

De *Pewarta Deli* van 25 Maart gewaagt met waardeering van den cooperatieven arbeid van de kampoengs in Boven-Deli, waardoor een waterleiding van 5 K.M. lengte ter bevloeiing van 9 H.A. sawahs zonder eenige kosten is tot stand gebracht. Het initiatief daartoe werd door het hoofd van Senembah Deli genomen, terwijl de controleur de leiding op zich heeft genomen. De bevolking was zeer verheugd over die prestatie en uitte haar dankbaarheid tegenover bedoelde twee heeren met een feestelijke ontvangst. Cooperatie-ideeën op den grondslag van een wederzijdsch hulpbetoon zijn bij de Bataks niet vreemd. De districtshoofden dienen die goede volkseigenschap aan te wakkeren.

De *Bintang Timoer* van 10 April weet mede te deelen, dat er thans besprekingen gaande zijn tusschen de verschillende leiders der Inheemsche politieke vereenigingen over een belangrijk vraagstuk, hetwelk in het binnen deze zes maanden te houden „Al-Indonesia-congres" zal worden behandeld. In het vervolg wenscht men n.l. maar één politieke leuze voor heel Indonesia. Men zal dus moeten kiezen tusschen het voeren van politiek ter verkrijging van een dominion-status voor deze landen en een absolute onafhankelijkheid. Onder opgave van redenen beveelt het blad den eersten staatsvorm aan. Die is in vergelijking met den laatste, ter bereiking waarvan men een te groote sprong zou moeten doen, gemakkelijker te verkrijgen.

In het nummer van 11 April zegt hetzelfde blad nu reeds te kunnen „ruiken", dat de eindconclusie der Holl.-Inl.-onderwijscommissie zal zijn het verminderen of stopzetten der H.-I. scholen, waarmede het blad zich niet kan vereenigen. Gezegd wordt, dat het niet de schuld en de wil der inheemschen is, dat zij den voor hen eenig bestaanden weg volgen om hun wetenschappelijke vorming te bereiken, n.l. door de Nederlandsche taal aan te leeren via de H.-I. scholen. De regeering betreure het niet, indien zij eventueel contact zoeken met vreemde landen. Zij stelle de Inheemschen in de gelegenheid om Japansch-Indonesische, Hindoe-Indonesische en Engelsch-Indonesische cursussen te openen. Voorts wordt gevreesd, dat bij vermindering der H. I. scholen, gepasporteerde militairen en gewezen gevangenis-portieren weer — zooals vroeger — cursussen in de Nederlandsche taal zullen openen.

De onderwijsmedewerker van het blad constateert, dat de conclusiën van de H. I. Onderwijscommissie neerkomt op het stopzetten der H. I. S. en schakelschool. De reactie en zij die bang zijn voor de concurrentie van den Indonesiër zullen lachen. Schrijver is van meening, dat de commissie van een verkeerden grondslag uitgaat door te vragen naar het rendement op het gebied van een betrekking; zij had moeten vragen naar de ontwikkeling die door het onderwijs is bereikt. Vroeger werd het Hollandsch noodzakelijk gemaakt van wege het verschil in beoordeeling van degenen die wel en die niet in staat waren die taal te spreken, maar thans heeft men dat standpunt laten varen en inplaats van, zooals de Amerikanen en Engelschen doen, die hun taal bevorderen, wordt het aanleeren van het Nederlandsch nu tegengehouden. De redeneering van de commissie, dat zestig pct. van de leerlingen de H. I. S. niet afloopt, is niet zuiver, want velen zijn gedwongen de school te verlaten voor ze in de hoogste klasse komen.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redactie van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, Obrechtstraat 163, 's-Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië

Nr. 46 van 17 Mei: Coöperatie in den kleinen landbouw. Leering voor Ned. Indië, door F. G. Spring (ontleend aan The Malayan Agric. Journal van April). — Theepropaganda voor heen en thans. — Kapok. Eenige bijzonderheden betreffende de cultuur, door H. V. A. van Heeteren. — Dingen, die gebeurd zijn... XIII. Het Landbouwcrediet. — Het planterscongres te Malang. — Kunstmatige koffie-olie (uit: The Chemist and Druggist van 12 April). — Anti-meeldauw proeven op Ceylon.

De Economist.

Juninummer: Van „Tropisch-koloniale" naar „Dualistische Staathuishoudkunde, door prof. mr. J. C. Kielstra (naar aanleiding van de inaugureele rede, gehouden door prof. dr. J. H. Boeke bij de aanvaarding van het ambt van hoogleeraar in de kol. oeconomie aan de Universiteit te Leiden. Verkrijgbaar bij Van Doesburgh, Leiden).

Indisch Bouwkundig Tijdschrift

Nr. 9, van 15 Mei: Een afscheid (van den medewerker van 32 jaren, den heer I. A. Maronier). — Over het inrichten van een steenbakkerij (slot).

Nr. 10, van 31 Mei: In Memoriam I. A. Maronier, medewerker, op 24 Mei te Bandoeng overleden.

Indisch Militair Tijdschrift

Nr. 5, van den 61sten jrg.: Verslag van de Java-deputatie" betreffende de jubileumfeesten van het korps marechaussee, door J. C. J. Bongers. — De dienst der hulpleiders bij Troepenoefeningen, door R. Posthumus. — Het gasmasker voor het Ned.-Ind. leger, door J. F. van Kervel. — Hoffman de „spiritus rector" van Tannenberg niet, door P. G. Mantel. — Twee onderstellingen voor meerdaagsche V. P. T. L.-oefeningen en één uitgewerkt patrouilleverslag n. a. v. een dier oefeningen, door G. — Enkele opmerkingen over het artikel „Directe en Indirecte richting bij mitrailleurs, door C. G. van Mourik. — De Artillerie Constructie Werkplaats te Bandoeng (vervolg), door P. A. de Blieck. — Vragen toelatingsexamen H.K.S. (krijgskundige studiën) 1930.

De Indische Post

Uit nr. 21 van 24 Mei: Met de „Op ten Noort" langs Java's Noordkust ,door J. B. R.

De Indische Verlofganger

Uit nr. 46 van 20 Juni: Westlandsche druiven naar Ned.-Indië. — Inlandsche bedienden, door S. Kalff.

Indologenblad

van Juni: Le Recrutement des Carrières de l'Afrique du Nord. — Over een reis naar Gajò Loeös, door J. J. v. d. Velde.

Koloniale Studiën.

Aprilaflevering, nr. 2: Prof. dr. J. H. Boeke (met portret) door v. d. Bussche. — De Depressie in de Transportbedrijven, door ir. W. C. D. Haarman (naar aanleiding van het artikel met vorenstaanden titel van prof. ir. P. N. Max in het Decembernummer) — De Desapolitie in het Regentschap Sragen (Soerakarta), door D. H. Meyer (met talrijke afbeeldingen).

Landbouw en Veeteelt

Nummer 24 van 16 Mei: Gomziekte in de djeroek manis, door J. — Orchideeën bij kamercultuur, door C. v. W. — Meerderjarige begonia's (vervolg) — Tien jaar in het melkveebedrijf van Java, door dr. J. Merkens. — Indische voedermiddelen, III, door dr. J. Merkens — Indië als voorbeeld voor Nederland (voor georganiseerde pluimveebeweging).

Nederlandsch Fabrikaat.

Uit nr. 6 van 20 Juni: De invoer van boter in Ned.-Indië (de invoer van Nederland daalde van 61% in 1913 tot 7%, die van Australië steeg van 34 tot 92%).

Het Nederlandsche Java-Instituut.

Mededeeling no. 7 bevat de volgende artikelen van C. Lekkerkerker: Desa en desa-autonomie; De Salemboe-eilanden, Java's verste uitkoek; Immigratie in Ned.-Indië, in het bijzonder van Japanners; Java's uit- en invoeren 1927—1929; Stand der passagiersluchtvaart en Ned.-Indië; De derde provincie van Java in functie getreden; De nieuwe catalogus van 's Lands plantentuin te Buitenzorg.

Orang Peladang

van Juni: Amerikaansche Methoden toepasbaar voor de Indische Cultures? door C.

De Planter

van 27 Mei, nr. 459 is grootendeels gewijd aan de fusieplannen tusschen Sumatra Cultuurbond en de Vakvereeniging voor assistenten in Deli. — Verder een aanvullende Statistiek van koelie-aanvallen en bedreigingen op Europeesch personeel op S. O. K. gedurende het 1ste halfjaar, en Atjeh gedurende het 2de halfjaar 1929.

Politiek Economisch Weekblad

Nr. 39 van 25 Juni: Een monument van Nederlandsche Koloniale Wetenschap (nl. het boek van A. D. A. de Kat Angelino. — Koloniale Werkers en Helderzienden. — Het eerste deel van het Rapport-Simon, door Proktopius. — Westersche zeevisscherij voor Ned.-Indië, door Joh. Poortman. — Vampiers, door prof. C. Spat. — Brieven uit Suriname. Uit 's Lands vergaderzaal, door Aregson. — Feuilleton: Verborgen Angels XXXIV.

Spoor- en Tramwegen

Nr. 13 van 24 Juni: De Suikerafvoer naar Soerabaia, door W. J. Osten. — Onze Taal, door ir. W. van Houten (schrijver spreekt schamper over de Tante Doortjes- en Tante Betjesstijl bij de spoorwegen en beveelt „Taalzuivering" van het A. N. V. als een handig hulpmiddel aan).

Suddeutsche Tabakszeitung (Mannheim)

van 25 Mei: Gandhi und Sumatra-Java.

ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN.

De Macedoniër van Juni: Polygamie en ambt, door R. Hamming. — Iets over Magie, V., door B. Alkema.

De Opwekker, van Mei: Protestantsche Zending op Nieuw-Guinée, door F. J. F. van Hasselt. — Witte Kruis-kolonie. Jaarverslag 1929.

BOEKENSCHOUW.

Jaaroverzicht van den handel in Koloniale producten 1929. J. H. de Bussy.

Korps Marechaussée op Atjeh. Overzicht van de geschiedenis tot en met 1913, door A. Struyvenberg.

Militair geneeskundige dienst in Suriname. Jaarverslag over 1929.

Geschiedenis van Nederlandsch-Indië, door dr. F. W. Stapel, Meulenhoff, Amsterdam f 7.50.

De Groote Oost, door C. K. Elout, Van Stockum, f 4.90.

Acta Leidensia Edita Cura et Sumtibus Scholae Medicinae Tropicae. Vol IV. (Mededeelingen uit het Instituut voor Tropische Geneeskunde Leiden, Leiden, Rapenburg 33).

Suriname

Wegens uitstedigheid van onzen medewerker voor deze rubriek, blijft zij in deze aflevering achterwege.

Curaçao

Ontslagen en vertrokken.

De *Amigoe* van 31 Mei schrijft:

„De vorige week zijn door de C.P.I.M. weer 300 Venezolaansche werklieden ontslagen, die Zaterdag naar Coro vertrokken. Eveneens ontvingen een 20-tal employés en een groot aantal Hollandsche contractarbeiders hun ontslag, sommigen omdat hun contract om, anderen reeds voordat hun contract verstreken was.

Een en ander heeft een tamelijk ernstige crisis in den handel veroorzaakt. Over 't algemeen klaagt de handel steen en been."

Eindelijk! Gelukkig!

Het *Algemeen Handelsblad* heeft in zijn avondblad van 26 dezer gelukkig eindelijk een „eigen correspondentie" uit Willemstad. „Curaçao drijft op de olie", heet het niet zeer optimistische artikel. Naast den snellen bloei wordt de mogelijkheid van teruggang besproken.

Eenigszins vreemd doet deze uitlating aan: „De treurige economische toestand van de Bovenwindsche eilanden.... is niet anders dan de „schuld" van Curaçao. Niet meer tevreden met hun moeilijk bestaan van landbouwer of planter op deze eilanden, verkozen deze menschen liever een ruim betaalde werkmansbetrekking bij de Petroleum Maatschappij. Maar daardoor werden deze eilanden ontvolkt en beroofd van de zoo noodige werkkrachten voor de aldaar aanwezige planters." Zou men in het verband van het volgende den eersten zin niet eerder aldus verwacht hebben: „De treurige economische toestand van de Bovenwindsche eilanden is niet anders dan de eigen schuld harer bewoners?"

Ambtenarenwenschen.

Zeventig gouvernementsambtenaren hebben zich volgens de *Amigoe* tot den gouverneur gewend met het volgende verzoek:

1. verlof om de zes jaar, zooals in Oost-Indie.
2. een betere verlofsbezoldiging en
3. verzoek om passage 1ste klas voor alle ambtenaren met een salaris van f 4500, ongeacht het minimum.

Het blad voegt hieraan toe:

„O.i. is hetgeen in dit rekest verzocht wordt, alleszins billijk; want als we de positie der West-Indische ambtenaren met die der Oost-Indische vergelijken, valt de vergelijking wel zeer, te veel ten nadeele van de West-Indische ambtenaren uit. Om b.v. de verlofsbezoldiging maar eens te nemen:

In Oost-Indië is deze voor de eerste f 3000 vol, hier slechts 60%;

voor de 2de f 3000 in O.I. 60 %, hier 50%;

voor de 3de f 3000 in O.I. 40%, hier 40%;

terwijl in O.I. de gehuwde ambtenaren nog een kindertoeslag van 2½ % per kind krijgen, tot een maximum van 4 kinderen."

Oud-gedienden.

Nog geen oude gedienden zijn de heeren C. J. Krijt, hoofd der Emmaschool, en C. P. Amelunxen, onderwijzer 2de klas bij het openbaar onderwijs, die den gouvernementsdienst met pensioen verlaten. Het aantal dienstjaren dezer heeren weten wij niet, maar sinds menschen heugenis, zouden wij haast zeggen is de heer Krijt werkzaam geweest aan de school voor de volksklassen. Ook in het Algemeen Nederlandsch Verbond heeft hij een bestuursfunctie bekleed, als wij ons goed herinneren. De heer Amelunxen, de schrijver van het verleden jaar verschenen boek over de geschiedenis van Curaçao, komt, naar wij vernemen naar Nederland. Om zijn historische studiën voort te zetten?

Jan de Vos. †

Op 84-jarigen leeftijd is overleden, meldt het *Boletin Comercial* van 26 Mei l.l., Johann de Vos. Hij zal wel de oudste gepensionneerde geweest zijn. In 62 of 63, de slavernij was nog niet afgeschaft, kwam hij als koloniaal, en als bode bij het hof van justitie verliet hij, een jaar of tien geleden, den dienst. Bescheiden was zijn loopbaan, bescheiden was de man. Maar o zoo hulpvaardig! Schrijver dezes gevoelt behoefte met deze woorden van herdenking ook de tolk van eigen dankbaarheid voor hem bewezen diensten te zijn.

Surinamers op Curaçao.

La Union geeft een statistiekje van Surinamers, die op Curaçao werk zijn komen zoeken. Het waren er in 1925: 154, in 1926: 184, in 1927: 325, in 1928: 429 en in 1929: 536.

Dr. M. Gerst. †

Deze geneesheer, die jarenlang op Curaçao is werkzaam geweest, is volgens aldaar ontvangen bericht, naar *La Cruz* meedeelt, overleden

Zeevaartcursus.

Bij gebrek aan deelnemers heeft het gouvernement, volgens *La Cruz*, dezen leergang stopgezet.

Als in 1914.

Verschrikkelijke geruchten hebben op Curaçao de rondte gedaan. In Amsterdam, Rotterdam en Den Haag zou de krijgswet afgekondigd zijn. De garnizoenen in Brabant en Limburg zouden met de communisten gemeene zaak gemaakt hebben. Op prinses Juliana zou zijn geschoten. Een amateur-radiograaf heeft, volgens *La Cruz*, deze berichten uit de lucht opgevangen.

Zou het niet van dichterbij komen? uit 's mans duim?

Uit den Verren Vreemde

Het bloedbad in Rangoon.

De verschrikkelijke gebeurtenissen in Rangoon, de haven in de Golf van Pegoe, hebben aan de troebelen, welke geheel Britsch-Indië in rep en roer houden, nog een allertreurigste noot toegevoegd, maar in haar ontstaan en verloop zijn zij niet te beschouwen als een van de vele oproerige bewegingen, die zich tegen de Britsche overheersching richten.

Alvorens de uitvoerige berichten, welke de bladen hebben gegeven over het Rangoonsche bloedbad, samen te vatten, even iets over de plaats zelf.

Birma ligt aan de andere, Oostelijke, zijde van de Bengaalsche Zee dan Britsch-Indië. De bevolking is er in aard en wezen ook anders dan de eigenlijke Indiërs. Met een eigen luitenant-gouverneur staat het gewest toch onder den onderkoning van Britsch-Indië, tot wiens bestuursgebied het dus ook behoort.

De hoofdplaats Rangoon is een voorname havenstad. In de havens werken Birmeezen, maar ook, en in veel grooter aantal, Indiërs die, van den overwal gekomen, er zich gevestigd hebben. 't Zijn vooral Coringhees. Als koelies worden deze, door de reederijen, verre verkozen boven de minder vlijtige en bekwame inheemschen.

Nu was onder deze Corinthees een beweging ontstaan om verhooging van dagloon. Toen de eisch niet werd ingewilligd was staking gevolgd.

De reederijen beproefden het noodige werk te verrichten met Birmeezen, waartoe nog velen van dezen landaard uit de omliggende dorpen naar Rangoon kwamen. Toch slaagde men er niet in de verschepingen ook maar eenigszins naar wensch te doen verloopen. 't Geheel liep in dergelijke mate spaak, dat de maatschappijen besloten, Zaterdag 24 Mei aan den eisch der loonsverhooging toe te geven. Maandag d.a.v. werd het werk door de Corinthees hervat.

De uit de omgeving opgekomen Birmeezen waren niet meer noodig. Tusschen de landaarden heeft altijd een gespannen verhouding bestaan. De Birmeezen voelden zich verdrongen door wat zij als vreemde indringers beschouwen. De stemming was er, zooals te begrijpen is, nu niet beter op geworden. Het kwam tot verwijten ,tot vechten, tot een formeelen strijd. Daar de Corinthees ver in de meerderheid waren, werden de anderen op de vlucht gedreven, ten koste van eenige dooden en gewonden.

Het bericht van deze vechtpartij werkte aanstekelijk op de Corinthees in alle bedrijven in de haven, die nog niet los waren van de stakingsstemming. Het werk werd algemeen neergelegd, men wapende zich met stokken, spaken, e.d. Men trok in troepen door de stad, alle Corinthees opwekkende zich bij de manifesteerenden aan te sluiten. Daar in Rangoon wel 40.000 Corinthees wonen, kreeg deze beweging een dreigend karakter.

De stadspolitie en de nu opgetreden militaire politie te paard, meenden zich te moeten bepalen, tot het vergezellen van de rondtrekkende stakers. Zelfs nadat deze hier en daar tot excessen tegenover

Birmeezen waren overgegaan, waarvan enkelen, en daaronder ook vrouwen en kinderen, slachtoffers werden, durfde de politie niet tot ontwapening van de koelies over te gaan.

De lafhartige daden deden onder de Birmeezen een wanhoopstoestand ontstaan. In de door hen bewoonde wijken riepen zij de mannen op. Met messen en houwwapenen drong een troep de Corintheesche wijken binnen. Daar werd een bloedbad aangericht waarbij vrouwen en kinderen niet werden ontzien, de woningen werden in brand gestoken. De waanzin was losgebroken.

De politie trad met vuurwapenen hiertegen op, maar zij vermocht den nu door beide partijen met woede voortgezetten strijd niet te bedwingen.

Eerst nadat een regiment Cameron Hooglanders, van elders ontboden, tot een stelselmatige inperking van den koelie-oorlog was overgegaan, kon den 29en Mei weer sprake zijn van terugkeer van rust en veiligheid in de stad.

Bij de verblindheid en de tuchteloosheid, die er drie dagen geheerscht heeft, is het aantal der slachtoffers niet beperkt gebleven tot de vechtende groepen. De toestanden in Rangoon veroorloven niet een benaderend getal te noemen. Een burgerlijke stand wordt voor de inboorlingen niet aangehouden. Als verpleegd of overleden in de ziekenhuizen konden worden opgegeven, gewonden 852, overleden 102, van uiteenloopende landaarden, onder hen ook vijf Europeanen. Naar schatting mogen de totalen zeker wel verdubbeld worden.

Behalve dit reeds zoo treurig gevolg van de wanordelijkheden, werd nog de uitbarsting van ziekten gevreesd, daar de verontreiniging der straten en sloppen verregaand was, terwijl het zakenleven met het winkelbedrijf stilstond. Het moest geruimen tijd duren alvorens de gewone gang van zaken in de haven en de stad weer hersteld zou zijn. Dit kwam ook allen te schade. De gespannen verhouding tusschen Birmeezen en Corinthees is er natuurlijk ook niet op verbeterd. De reederijen hebben zelfs bij de prestaties van de Birmeezen tijdens de staking, toen deze gelegenheid kregen te toonen wat zij kunnen, ten duidelijkste ondervonden, dat deze veel minder arbeid presteeren en veel minder bekwaam zijn in het stuwen der scheepslading dan de Indische koelies ,zoodat de kans gering is, dat de maatschappijen iets prijs zullen geven van haar voorkeur voor de Coringhees.

Leidt het gebeurde tot de conclusie, dat hier weer gebleken is, dat de Europeesche leiding onmisbaar is, om de tegen elkander ingaande inheemsche stroomingen in bedwang te houden, voor het Britsch-Indische bestuur kwam deze bewijsvoering nu toch erg ongelegen. De ideeën, de handelingen van geheel het Indische gebied doorloopen een zóó bedenkelijke crisis, dat uitspattingen en onlusten als de Rangoonsche dreigen de maat te doen overloopen, al hebben zij direct met de opstandige woelingen niets te maken.

Voor wie aandacht geeft aan de taak der overheid om ordeverstoringen te voorkomen, ligt in het tragische Rangoonsche gebeuren ook weer een aanwijzing, hoe gespannen verhoudingen, waarbij de massa betrokken is, overal en altijd zijn als een vat buskruit, dat door een vonk uiteen kan vliegen, onheil en ramp verspreidend. De waakzaamheid mag nooit verslappen. De noodige kracht moet altijd beschikbaar zijn, om liefst preventief, maar, wanneer noodig, ook beslist repressief in te grijpen.

Het blijft waar: „regeeren is vooruitzien" en „zachte heelmeesters maken stinkende wonden".

Ingezonden

Comité „Pa van der Steur".

In dank ontvangen tot en met 27 Juni: f 2411.69. Tot ons leedwezen moet — vanwege de vereischte plaatsruimte hiervoor — de specificatie hiervan beperkt blijven tot het Koloniaal Weekblad. Het ligt in de bedoeling om tijdig voor 10 Juli een telegrafische postwissel naar Magelang te zenden, de latere bedragen volgen dan later. Omdat het onmogelijk is allen persoonlijk te bereiken, zal het Comité het zeer op prijs stellen, indien ieder de oproep wil beschouwen als persoonlijk tot hem of haar gericht.

Den Haag: mej. E. R. R. f 1.—; H. P. f 5.—; W. J. C. S. f 2.60; mevr. M. F. R. S. f 10—; B. Th. v. H. f 2.50; A. A. H. f 0.65; H. D. H. B. f 5.—; H. J. G. f 3.25; v. E. f 2.50; A. G. L. A. f 2.60; A. G. D. f 5.—; K. P. f 2.50; A. C. L. de C. f 1.30; wed. W. H. H. f 1.30; J. H. v. d. Sch. f 1.30; A. R. v. D. f 6.50; mr. A. D. de V. f 20.—; wed. J. F. N.—v. V. f 2.50; E. M. f 2.—; S. W. v. H. T. f 10.—; Th. A. L. H. f 1.—; H. G. D. f 1.30; prof. G. J. K. B. f 10.—; G. E. f 6.50; W. P. V. f 0.65; J. F. N. f 0.65; C. F. f 2.50; H. C. H. f 0.65; dr. N. L. S. f 75.—; J. F. f 5.—; mej. M. C. W. f 2.50; J. H. D. f 2.50; J. R. B. f 2.—; dr. J. A. P. f 0.65; G. J. H. B. f 1.30; G. W. de V. f 3.—; J. F. N. f 1.95; H. G. H. f 32.50; C. S. f 2.—; H. K. f 2.50; A. S. R. f 2.50; J. L. de G. f 1.—; wed. A. de S. f 6.50; E. W. f 0.65; W. S. f 1.—; dames v. W. f 1.30; C. M. S. f 0.65; C. P. C. f 2.50; C. v. d. B. f 0.65; dr. Th. A. f 5.—; mevr. H. M. C. N.—v. O. f 0.65; L. G. J. G. f 3.25; D. J. C. v. R. f 1.50; J. M. v. G. f 2.—; mevr. G. J. v. A.—K. f 1.—; F. S. f 6.50; M. M. R. G. v. H. f 2.—; dr. J. H. F. v. H. f 1.—; W. A. B. f 10.—; mevr. G. W. S.—S. f 1.50; Th. Sch. f 2.50; mr. H. P. G. f 5; ir. P. J. B. f 0.65; gen. J. H. G. de V. f 3.25; M. C. E. B. f 0.65; mr. Ph. S. de L. K. f 0.65; A. E. C. d. B. f 5.—; M. C. K. de H. f 2.50; J. E. M. v. G. V. f 0.65; H. A. de la P. f 10.—; mr. L. J. E. v. M. f 2.50 K. P. D. f 2.50; L. B. v. St. t. B. f 2.50; E. I. H. P. M. f 6.50; wed. dr. H. J. v. R. f 1.30; E. H. J. v. R. f 0.65; dames S. f 2.50; mevr. M. f 1.30; J. W. S. f 0.65; F. L. W. R. v. O. f 2.50; jhr. H. C. de G. f 2.50; W. R. f 6.50; J. W. f 5.—; A. du B. f 5.—; H. D. f 1.—; S. A. S. f 5.—; fam. H. f 3.25; N. K. f 11.—; K. A. v. S. f 0.65; M. ten B. f 1.95; dr. H. B. f 0.65; gen. H. G. f 2.50; H. C. A. f 2.65; P. D. B. f 5.—; H. C. f 2.—; E. A. E. f 10.—; J. S. f 2.50; A. V. f 2.50; C. S. G. f 2.50; J. A. v. B. f 0.65; C. P. H. f 2.50; dr. R. B. f 5.—; J. W. B. f 2.50; H. D. S. f 2.—; A. J. W. f 1.30; L. M. f 2.50; J. M. de M. f 0.65; F. Th. E. f 2.50; R. H. f 1.—; A. M. B. t. G. f 6.50; P. C. M. f 1.30; gen. H. C. K. f 6.50; J. J. D. f 2.50; W. v. d. B. f 0.65; fam. H. M.—G. f 2.60; J. W. K. f 3.25; P. J. de K. f 3.25; de Ind. verlofg. f 6.50; A. M. f 1.50; mevr. D. f 6.50; H. f 2.50 P. J. J. M. f 1.—; mevr. E. M. C. D.—H. f 5; J. de I. f 1.—; M. J. A. v. G. f 6.50; R. P. Tj.—B. f 2.50; mevr. wed. mr. Th. P.—v. N. f 2.—; W. M. f 2.50; mevr. wed. C. Th. v. D.—M. f 65.—; mevr. K. P. f 10.—; I. L. f 1.30; J. H. P. f 10.—; mevr. J. E.—L. f 5; B. B. J. W. f 3.25; C. J. H. f 6.50; G. L. G. f 10.—; G. J. B. v. A. f 1.95; ir. J. P. E. f 5.—; J. C. leR. f 1.30; F. H. v. B. W. f 3.25; B. J. P. f 1.—; mevr. K. f 0.65; mevr. B. f 0.65; J. J. F. f 2.50; mevr. P. J. N. f 5.—; E. K. f 2.—; mevr. L. W. S.—Z. f 13.—; fam. C. de H. f 1.30; L. M. f 0.65; V. R. f 1,—; P. D. M. F. S. f 10.—; mej. J. W. d'A. f 0.65; C. M. v. H. f 2.—; G. J. B. f 2.60; gen. J. A. G. f 25.—; J. P. K. f 2.60; J. F. C. f 1.—; wed. A. G. E.—B. f 2.50; H. f 25.—; L. J. v. G. f 2.50; J. S. f 1.—; A. S. v. L. f 1; M. A. d. H. f 1.—; N. N. f 3.—; C. en M. f 1.30; X. f 3.—; H. ter B. f 40.80; mevr. St. f 3.80; van R. f 0.65; J. v. E. f 2.—; N. N. f 0.65; d'A. G. f 1.50; v. B. f 2.50; Jan v. D. f 6.50; J. V. f 0.65; mej. V. v. S. f 0.65; mevr. A. B.—E. f 10.—; H. G. W. R. f 2.—; mej. v. A. f 3.—; jhr. S. v. d. B. f 2.50.

Amsterdam: L. J. S. f 6.50; E. M. J. f 1.30; S. E. R. en J. D. f 200.—; Mej. L. G. F. f 0.65; Mr. Dr. H. W. H. f 5.—; J. W. V. f 2.—; N. N. f 2..50; F. W. f 2.50; Gen. A. G. B. f 10.—; G. W. M. f 6.50; W. F. f 65.—; Fam. G. f 5.—; Wed. F. W. S.—S. f 3.25; J. W. S. f 1.—; O. A. P. f 50.—; W. N. f 2.—; J. J. K. f 2.50; J. A. Bon v. H. t. M. f 5.—; Str. f 130.

Voorburg: P. J. S. f 0.65; W. V. B. f 1.95; O. L. H. f 5.—.

Leiden: I. K. f 4.55; W. C. v. V. f 5.—; Mevr. mr. E. M.-O. f 1.30; Dr. S. H. f 0.65; dames P. f 1.30; Prof. A. d. l. P. f 1.30; Dr. J C. F. f 6.50.

Bussum: A. f 5.—; Mr. A. H. K. f 6.50.

Heemstede: J. J. F. f 5.—; Ch. E. V. f 1.30; J. F. S. f 6.50; H. R. M. G. f 3.65.

Arnhem: Gen. S. A. D. f 5.—; Mevr. St. v. H.—v. V. f 10.—; J. J. R. A. K. f 1.30; M. B. H. f 5.—.

Wassenaar: W. J. R. L. f 5.—; F. H. G. f 2.50; C. W. P. f 1.—; Mej. N. M. P. f 1.—; J. A. v. d. S. f 10.—, Prof. L. H. S. f 2.50; J. J. M. f 0.65; K. W. B. f 2.50; K. A. J. f 5.—; J. P. N. f 0.65.

Bloemendaal: A. H. B. f 1.30; mevr. J. E. v. Z.—t. M. f 10.—; H. M. S. f 0.65; C. F. v. B. f 6.50.

Rotterdam: A. J. F. f 6.50. Jan v. d. S. f 2.60.

Utrecht: Mej. V. f 0.65; A. L. f 1.—; J. A. J. f .50; A. Th. S. f 0.65; Ir. E. d. K. f 2.50.

Zeist: P. d. C. f 6.50; P. E. M. f 1.30; A. W. A. M. f 5.—.

Hilversum: Ir. W. B. M. f 1.30; Dr. A. H. v. d. W. f 1.30; M. v. D. f 1.—; mevr. A. L. S.—M. f 2.50; Dr. F. d. H. f 20.—; C. G. K. f 0.65; H. B. f 0.65; C. M. S.—O. f 2.50; G. D. f 1.—.

Amersfoort: I. J. f 1.—; mr. E. H. B. f 6.50; mej. W. d. R. f 2.50; v. D. f 5.—; v. B. f 0.65..

Groningen: Mr. J. F. f 0.65; Dr. P. J. v. R. f 2.50.

Rijswijk: J. E. B. f 2.—; R. B. f 13.—; Ir. R. v. d. B. d'O. f 3.—; E. A. K. f 30.—.

Nijmegen: Dr. C. A. G. f 5.—; Wed. S. v. O.—K. f 1.30; A. C. M. f 5.—; H. L. L. f 0.65; Mevr. E. H. K. v. H. f 5.—; D. A. v. H. f 0,69; Dr. J. W. K. f 2.50; H. Ph. W. f 2.50.

Apeldoorn: S.. F. f 0.65; H. J. v. D. f 3.—; G. L. f 1.—; G. L. f 6.50; Dr. B. V. f 0.65.

Haarlem: B. W. F. f 2.50; J. H. R. S. f 1.—; R. v. W. f 6.50; P. S. f 2.50; Y. S. D.—W. f 2..50.

Bennekom: W. A. Z. f 2.50; K. H. f 3.25.

Velp: C. V. de S. f 1.30; W. W. v. R. f 5.—.

Bilthoven: M. C. R.—G. f 2.60. J. J. P. f 1.30.

Schiedam: S. J. Y f 1.30. F. E. v. d. P.—K. f 0..65.

Oosterbeek: Dr. R. L. f 2.50; E. J. d. M.—v. H. f 1.

Deventer: A. de K. f 1.—.

Scheveningen: P. A. v. W. f 2.50; P. D. M. f 1.30.

Breda, dames de W. f 1.35; Ginneken, Mr. A. B. f 10.—; Oostkapelle, Jvr. S. v. C. f 2.50; Vlissingen, Ph. H. S. f 6.50; Hillegersberg, P. K. f 1.30; Oegstgeest J. P. S. G. f 5.—; Soestduinen, mej. M. F. G. v. H. f 3.—; Vlaardingen, J. H. f 0.65; Eindhoven L. J. f 0.65; Watergraafsmeer, P. R. de R. f 2.—; Heerde, H. I. f 2.50; Santpoort, P. L. v. B. f 6.50; Kampen, W. P. G. f 1.—; Driebergen, A. J. L. f 2.50; Bergen op Zoom, B. F. f 2.50; Hoorn, mr. G. J. B. f 2.50; Groningen, A. v. R.—K. f 2.—; Soest, mej. I. R. f 0.65; Gorinchem, G. J. S. f 5.—; Steenwijk, fam. R. W. f 1,95; Oss, H. E. v. D., f 2.—; Bergummerheide, A. R. f 2,65; Den Bosch: Ir. A. G. v. H. f 1.95; Baarn C. H. V. f 0.65; Buiksloot N. d. H. f 1.30 Oegstgeest dr. N. H. f 1.30; Tubbergen, dr. H. J. f 1.30 Y. f 1.—; Nunspeet, B. H. J. v. D. f 2.60; Katwijk Dr. C. D. O. f 1.30; Lunteren, Mej. dr. S. I. v. W. K. f 2.50; Dr. H. M. Praag f 100.—; Kol. C. v. L., Genève f 6.50.—.

HET COMITé,
Postgiro no. 14574.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Comité voor Indische lezingen en leergangen.

(Ter kennisneming door de besturen der afdeelingen).

Dit Comité heeft zich o.m. ten doel gesteld het verbreiden van kennis betreffende de Overzeesche Gewesten, door het instellen van Indische leergangen voor onderwijzers en onderwijzeressen.

In tal van plaatsen zijn dergelijke leergangen gehouden, dikwijls in latere jaren aangevuld door vervolgleergangen. Ongetwijfeld is hierdoor belangrijk bijgedragen tot de verbreiding van kennis omtrent Overzeesch Nederland door middel van het onderwijs.

Voor het tot stand komen van een leergang is het noodig, dat ter plaatse een regelingscommissie gevormd wordt. Het verdient aanbeveling dat deze commissie voeling houdt met eventueele plaatselijke afdeelingen der lichamen, die in het comité voor Indische lezingen en leergangen samenwerken (Koloniaal Instituut, Oost en West, Mij. tot Nut van 't Algemeen, Algemeen Nederlandsch Verbond, Vereen. van Oost- en West-Indische Katholieken in Nederland, Volksonderwijs, Nederlandsch Onderwijzers-Genootschap, Vereen. van Christ. Onderwijzers en Onderwijzeressen in Nederland en de Overzeesche Bezittingen, Commissie van advies inzake het Zendingsconsulaat, Indische Missie-Vereeniging, Vrijwillige Burgerwacht Amsterdam, Koloniaal Landbouwmuseum).

Het comité heeft voor de Indische leergangen „Regelen" vastgesteld, welke hieronder zijn opgenomen.

Afdeelingsbesturen van „Oost en West", die bereid zijn het initiatief te nemen tot het instellen van een Indischen leergang, wordt verzocht zich te wenden tot den secretaris van het comité, Dr. H. P. Zeilstra Fzn., Singel 1, Deventer.

Indische Leergangen voor Onderwijzers en Onderwijzeressen.

1. Het Comité voor Indische Lezingen en Leergangen stelt zich o.m. ten doel, kennis te verbreiden betreffende de overzeesche gewesten door in verschillende plaatsen des lands Indische leergangen voor onderwijzers en onderwijzeressen in te stellen.

2. Deze leergangen zijn toegankelijk voor onderwijzers en onderwijzeressen bij het lager onderwijs en voor hen, die de bevoegdheid bezitten tot het geven van hooger en middelbaar onderwijs.

Indien de ruimte zulks toelaat, kan ook aan andere volwassen belangstellenden vergund worden de voordrachten bij te wonen.

3. Het aantal deelnemers, behoorende tot de onder 2, alinea 1, bedoelde personen moet bij het begin van den leergang ten minste 25 bedragen. Als deelnemers worden beschouwd zij, die de voordrachten geregeld bijwonen en alleen wegens ziekte of andere geldige redenen verzuimen na schriftelijke kennisgeving aan den secretaris van de plaatselijke regelingscommissie.

4. De leergangen staan onder toezicht van den Inspecteur van het L.O. in wiens inspectie zij worden gehouden.

5. De plaatselijke regeling van den leergang is opgedragen aan een tot dit doel ingestelde commissie, als zoodanig kan optreden het bestuur van een der lichamen ,waarvan de leergang uitgaat.

6. Het Comité wijst in overleg met de plaatselijke regelingscommissie de met het houden van de voordrachten belaste persoon (personen) aan.

Het stelt in overleg met deze persoon (personen) het aantal en den inhoud der voordrachten vast.

Hierbij wordt onderscheid gemaakt tusschen:

a. hoofdleergangen, welke zoodanig zijn ingericht, dat den deelnemers een zoo volledig mogelijk beeld van Nederlandsch-Indië kan worden gegeven. Daarnaast kunnen Suriname en Curaçao behandeld worden, zoomede, in overleg met de plaatselijke regelingscommissie, bepaalde onderwerpen meer uitvoerig. Deze hoofdleergangen bestaan uit ten minste tien voordrachten; de duur van elke voordracht bedraagt ten minste anderhalf uur.

b. vervolgleergangen, in te stellen op plaatsen, waar te voren een hoofdleergang is gehouden. Deze dienen om een leergang aan te vullen of bepaalde onderwerpen uitvoeriger toe te lichten. Zij mogen uit een kleiner aantal voordrachten bestaan.

In aansluiting aan den leergang kunnen worden gehouden vertooningen van Indische films, demonstraties van muziek of dans, kleine tentoonstellingen, bezoeken aan musea, enz., welke onder zekere voorwaarden ook voor ruimer kring toegankelijk kunnen worden gesteld.

7. Een leergang duurt ten hoogste zes maanden, in welken tijd de voordrachten elkaar zoo regelmatig mogelijk moeten opvolgen, bij voorkeur eenmaal 's weeks. Met inachtneming van deze bepaling kunnen dag en uur vastgesteld worden door rechtstreeksch overleg van de plaatselijke regelingscommissie met de(n) spreker(s).

8. De plaatselijke regelingscommissie zorgt voor de aankondiging van den leergang, voor een zaal en voor een projectielantaarn met bediening, en draagt van een en ander de kosten. Ter bestrijding heft zij van de deelnemers een toegangsgeld, dat bijv. voor een hoofdleergang voor onderwijsgevenden ten hoogste f 2.— en voor andere belangstellenden f 3.— bedraagt.

Het Comité voor Indische Lezingen en Leergangen neemt het honorarium en de eventueele reis- en verblijfkosten van de(n) spreker(s) voor zijn rekening.

Indien de plaatselijke regeling een batig saldo oplevert, wordt dit aan het Comité afgedragen; van een eventueel tekort vergoedt het Comité de helft.

9. De deelnemers, behoorende tot de onder 2, alinea 1, bedoelde personen kunnen, indien zij niet woonachtig zijn in de gemeente, waar de leergang wordt gehouden ,na afloop van den leergang vergoeding van reiskosten ontvangen voor zoover die

personen daartoe het verlangen aan den onder 4 bedoelden Inspecteur van het L. O. hebben te kennen gegeven.

10. De plaatselijke regelingscommissie maakt zoo spoedig mogelijk na afloop van den leergang een verslag en een rekening en verantwoording op, alsmede een gespecifeerde opgave van de door deelnemers in rekening gebrachte reiskosten. Deze stukken worden, na door den Inspecteur van het L. O. voor gezien te zijn geteekend, aan het Comité toegezonden, dat bij accoordbevinding voor vereffening der gelden zorg draagt.

Ledenlijsten.

De nieuwe ledenlijsten der Vereeniging zijn ad f 2.50 verkrijgbaar bij het Algem. Secretariaat Korte Voorhout 6.

Jaargang 1929 „K. W."

Volledige jaargang Kol. Weekblad 1929, verkrijgbaar bij het Alg. Secretariaat ad f 5.— p. jaargang.

VAN DE REDACTIE.

Radiotelefoondienst Nederland—Nederlandsch-Indië.

Ingang 1 Juli a.s. invoering van een uniform Javatarief van f 33.— voor een gesprek van 3 minuten. Tevens invoering van het volledige huisverkeer in Nederland.

Met ingang van 1 Juli a.s. worden in het telefoonverkeer met Ned. Oost-Indië (Java) de bestaande zônetarieven ad *f* 30,—, *f* 33,— en *f* 34,50 gewijzigd in een uniform Java-tarief van *f* 33,— voor een gesprek van drie minuten. Voor elke minuut meer wordt *f* 11,— berekend. Voor dringende gesprekken wordt het tweevoud, voor ijlgesprekken wordt het viervoud van dit tarief geheven.

Tevens kunnen alsdan *in Nederland* de gesprekken gevoerd worden in alle telefonisch aangesloten perceelen door middel van het gewone toestel (huisverkeer), en voorts in de spreekcellen van alle (hulp)kantoren en stations.

Daarnaast blijft de mogelijkheid bestaan om met *vier* personen aan een gesprek deel te nemen door gebruik te maken van de daartoe speciaal ingerichte spreekcellen, wier aantal nog tot één of meer in elke provincie zal worden uitgebreid.

In Indië zal het z.g. huisverkeer eerst geleidelijk worden ingevoerd en zich voorloopig beperken tot de gevallen, waarin zulks — ter beoordeeling door de Indische administratie — technisch mogelijk is.

De Indische administratie vordert voor een huisgesprek aldaar *f* 6.— extra (huistoeslag) voor een gesprek van drie minuten en *f* 2,— voor elke volgende minuut. Als regel zullen deze kosten van den aanvrager of den opgeroepen *in Indië* worden geheven, echter kan desgewenscht de aanvrager in Nederland deze kosten in voorkomende gevallen voor zijn rekening nemen.

Boottrein Stoomvaart Maatschappij „Nederland".

Het Agentschap der N.V. Stoomvaart Maatschappij „Nederland", de firma Crans & Co., Den Haag, meldt, dat de boottrein aansluitende op het thuisvarende mailschip „Christiaan Huygens", d.d. 3 Juli a.s. te Genua verwacht, Vrijdag 4 Juli a.s. des morgens 11.00 uur aan het Station Staatsspoor in Den Haag zal aankomen.

Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië.

Mr. J. H. P. ter Spill, ambtenaar ter beschikking van den directeur van Justitie, Riouwstraat 159, Den Haag; mr. P. Eijssen, alsvoren, Spoorstraat 8, Nijmegen; mr. T. J. Kramer, alsvoren, Heerengracht 560, Amsterdam (C.); mr. B. Tijmstra, alsvoren, Singel 71, Amsterdam (C.); mr. E. H. Boosten, ambtenaar ter beschikking van den dir. van Justitie in Ned.-Indië, Tongersche plein 18A, Maastricht;mr. J. W. de Bruine, ambtenaar ter beschikking van den dir. van Justitie in Ned.-Indië, Houtrustlaan 16, Den Haag; A Calon, arts, gouvernements-arts, psychiater, b. d. D. V. G., Wilhelmina-gasthuis, Amsterdam; H. A. H. Beeren, leeraar M. O., Coehoornstraat 30, Nijmegen; H. J. G. Vreeman, onderwijzer o. l. o., Zwiepscheweg 78, Lochem; J. H. Lubliek, onderwijzer o. l. o., Nic. Beetsstraat 138, Amsterdam (W.); W. Hartsteen, candidaat gezaghebber bij het B. B., Thomsonlaan 41, Haarlem; L. Les, candidaat-gezaghebber bij het B. B., Noordsingel 115, Rotterdam.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

F. P. Elbers, inspecteur 1e kl. bij den Pandhuisdienst, Duncklerstraat 60, Den Haag; W. D. R. M. C. de Viso, algemeen ontvanger 3e kl., v. Loostraat 93, Den Haag; J. Meijer, 3e commies bij de S.S. en Tramwegen, Raaphorststraat 72B, Rotterdam; P. A. Marchelius, 1e commies bij den Alg. Kantoordienst van het B. B., Laan v. Meerdervoort 12, Den Haag; Ch. H. Middleton, adj.-controleur voor de Belastingen, van Weede van Dijkveldstraat 37, Den Haag; E. A. Darman, commies bij het departement van O. en E., Van Bylandtstraat 171, Den Haag; W. J. de Vriend, commies bij de S.S. en Tr., Snelliusstraat 70, Den Haag; H. J. Thomas, monteur bij den P. T. T. dienst, Maasstraat 23, Den Haag; mej. A. C. Coenraad, commies voor de Belastingen, Hugo de Grootstraat 76, Den Haag; C. E. Coenraad, 1e commies bij de S.S. en Tr., Hugo de Grootstraat 76, Den Haag; R. D. de Feninks, boekhouder-kassier 1e kl. bij het Vendukantoor te Soerabaja, Edisonstraat 78, Den Haag; mej G. H. Timmerman, hoofdtelefoniste bij het Telefoonkantoor te Malang, Reinkenstraat 70, Den Haag; mej. A. Grauf, telefoniste 1e kl. bij het Telefoonkantoor te Malang, Reinkenstraat 70, Den Haag; mr. D. N. A. de Lange, voorzitter van de Landraden te Cheribon c. a., Suezkade 157, Den Haag. I A. Fischer, gouvernementsarts 1e kl., Groesbeekscheweg 390, Nijmegen; W. K. Bornhaupt, hoofdingenieur bij de S. S en Tr., Irisplein 7, Den Haag; J. W. Bauman, tijd. wd. gediplomeerd rechn. ambt. 1e kl. b. d. P. T. T., Gerrit v. Heeststraat 25, Haarlem; T. K. A Manongko, opzichter 1e kl. b. d. S. S. en Tr., Fultonstraat 133, Den Haag; J. I. Bril, inspecteur b. d. P. T. T. dienst, Vrijburgstraat 26, Voorburg; P. A. Lehmann, godsdienstleeraar b. d. Evangelische Broedergemeente in Suriname, Zendingsgenootschap der Evang. Broedergemeente te Zeist; J. J. A. Gerber, hoodagent van politie met den titulairen rang van adjunct-inspecteur v. de Groen, R.-K. geestelijke van den 2en rang op Saba, Curaçao, Teylingerstraat 630, Rotterdam.

Met Pensioen.

A. J. de Langen, wnd. onderwijzer 1e kl. O. E. L. O., Leidsche vaart 144, Haarlem; jhr. mr. C. Laman Trip, hoofd v. adm bij de S.S., Graaf Florislaan 23, Hilversum; P. A. Roelofsen, directeur van Gouvernementsbedrijven, Postbus 735, Amsterdam, W. A. baron van Asbeck, hoofdinspecteur, hoofd van den dienst in het Boschwezen, Sondervankstraat 24, Den Haag; mej. J. Lolkema, hoofdverpleegster bij het Krankzinnigenwezen, Caan van Necklaan 42, Rijswijk (Z.-H.); S. H. Leegstra, hoofdinspecteur hoofd v. d. dienst v. d. Scheepvaart, Ned. Handel Mij., Den Haag; H. A. Kamermans, onderwijzer 1e kl. O. W. L. O., Versponckweg 106, Haarlem; B. Brand, loods -e klasse, Zuidhoek 182A, Rotterdam; L. L. H. Hageraats, onderwijzer 1e kl., O. W. L. O., Sleedoornstraat 106, Den Haag

De baissier, zoowel ten opzichte van de toestanden in het zakenleven als van de beursnoteeringen, die zijn inzichten gerechtvaardigd vindt door den loop der dingen, zal vaak steeds nadrukkelijker worden in zijn voorspellingen. Hij is even weinig in staat den bodem te zien als degeen die „als maar" in hoogere koersen gelooft, in staat is den top te zien. (De Zakenwereld).

Mutatiestaat van 25 Juni tot 2 Juli '30

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
Bras, Enschede, Haaksbergerstraat.	Mejuffrouw S. C. van Kempen te Enschedé.
J. A. F. Mallers, Burgemeester van Zundert.	Secretaris Afd. Breda.
J. van den Heuvel, Breda, Baronielaan 118.	
E. A. G. Kiepe, Wethouder Gemeente Bergen-op-Zoom, Lieve Vrouwenstraat 17a.	Afdeelingsbestuur Bergen-op-Zoom.
F. W. E. Broekmans, Dames-Modemagazijn „De Duif", Bergen-op-Zoom, Kremerstraat E. 12.	
J. C. Curiel, Krabbendijke, Oostweg B. 12. (is toegetreden tot de afdeeling Bergen-op-Zoom, contributie 1930 reeds voldaan.)	
J. H. Rhoen, Leeraar M. O., Bergen-op-Zoom, v. Hasseltstraat 16.	
N. van der Woude, Gep. O.-I.-Ambtenaar, Rijswijk (Z.-H.), Prinsesselaan 6.	den heer B. Hoekstra te Den Haag.

Nieuwe Leden, geïntroduceerd door: Dr. H. Polvliet te Willemstad.

J. M. A. Beek, Hoofd. Hendrikschool, Willemstad, Pension Keizershof.
C. Craane, Willemstad, Scharlooweg 76.
Mevrouw A. N. van Drimmelen—van Altena, Onderwijzeres, Willemstad, Scharlooweg 116.
M. van den Elsen, Vicaris Provinciaal, Willemstad, Pastorie Otrabanda.
Dr. K. E. Fehér, Arts, Willemstad, Scharloo.
G. M. Feij, Officier M. S. D. 1ste kl. a.b. H.M.S, Arend, Willemstad.
Dr. Th. J. G. Gaerste, Arts, Willemstad, Hoogstraat.
Mevrouw de Weduwe C. Gorsira—Gaerste, Uitgeefster Curaçaosche Courant, Willemstad, Breedestr.
42, Otrabanda.
J. de Jongh, Apotheker, Willemstad, Witteweg 53.
R. S. de Lannoy, Apotheker, Willemstad, Breedestr. Otrabanda.
Mejuffrouw L. Meijer, Onderwijzeres, Willemstad, Breedestraat, Otrabanda.
G. A. J. Smit, Pastoor, Willemstad, Pastorie, Otrabanda.
Ir. N. J. C. Smit, Officier M. S. D. 2de kl., a.b. H.M.S. Arend, Willemstad.
P. Wentholt, Luitenant ter Zee, 2de kl. a.b. H.M.S. Arend, Willemstad.
H. A. Hessling, Wd. Gezaghebber te Saba.

Nieuwe Begunstigster:	
Mejuffrouw P. J. F. H. Smout, Bergen-op-Zoom, Arn. Asselbergstraat.	Afdeelingsbestuur Bergen-op-Zoom.

Afschrijvingen:

F. H. Baron Verschuer, Oud-Zee-officier, Arnhem, Willemsplein 2 (overleden).
Mevrouw Thomassen, Nijmegen, Oude Haven 30.
H. Fasting, Den Haag, Violenweg 2.
H. van Rijmenam, Den Haag, Koninginnegracht 133.

Adresveranderingen:

W. J. J. Veltman, Oud-Ass.-Resident, van: Den Haag, Noordeinde 141, naar: Amsterdam, Zacharias Jansestraat 56. f 5.—.
J. W. Wiltink, Controleur der Belastingen, van: Arnhem, Zuidelijke Parallelweg 14, naar: Paramaribo. f 5.—.
J. Boesveld, Overveen, van: Oranje Nassaulaan 156, naar: Julianalaan 61.
A. van Dyck, Inspecteur Inlandsch Onderwijs, van: Semarang, naar: Den Haag, Celebesstraat 74. f 5.—.
F. H. Ramondt, van: Territet, naar: Den Haag, Weissenbruchstraat 26. f 5.—.
J. H. van Keeken, Gedipl. Gezaghebber B. B., van: Goenoeng Sitoli (Nias) naar: Goenoeng-Toea (Tapanoeli.)
D. H. Ooms, Onderwijzer-Mulo, geplaatst te Fort-de-Kock.
H. H. de Cock, thans: Resident van Bagelen te Poerworedjo.
P. van Hoeve, Controleur B. B. thans: Residentie van Sumatra's Westkust.
S. Nijdam, Controleur 1ste kl. B. B. thans: t.b. Regeeringscommissaris.
Bestuurshervorming, Dep. B. B. Weltevreden.
Z. van Doorn, Opperhoutvester, van: Leiden, Rapenburg 45, naar: Buitenzorg.
D. Lamers, Oud Leeraar K. W. III School, Den Haag, van: Adelheidstraat 246, naar: Laan van Meerdervoort 818.
H. H. Hagedorn Jr., van: Aerdenhout, Clematislaan 20, naar: Overveen, Bloemendaalsche Weg 223.
P. H. Soetens, Oud Luitenant-Kolonel Ned. Leger, Nijmegen, van: Oranjesingel 66, naar: Groesbeeksche Weg 147.
Prof. Jhr. B. C. de Savornin Lohman, Utrecht, van: Willem de Zwijgerstraat 1, naar: Emmalaan 37.